

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ANALIZA POSLOVANJA PODJETJA TRGOAVTO D.D.

Ljubljana, maj 2004

SANDRA LAGANIŠ

I Z J A V A

Študentka SANDRA LAGANIŠ izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. MOJCE MARC in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 5. 5. 2004.

Podpis:

KAZALO

UVOD.....	1
1. PREDSTAVITEV PODJETJA TRGOAVTO d.d.	2
1.1. Zgodovina in razvoj podjetja.....	2
1.2. Dejavnost in organizacija	4
2. ANALIZA POSLOVNEGA USPEHA	7
2.1. Analiza prihodkov in odhodkov	7
2.2. Analiza poslovnega izida.....	9
2.3. Analiza razlike v ceni	10
3. ANALIZA USPEŠNOSTI POSLOVANJA.....	10
3.1. Analiza produktivnosti	11
3.2. Analiza ekonomičnosti	12
3.3. Analiza rentabilnosti poslovanja	13
4. ANALIZA SREDSTEV	14
4.1. Analiza stalnih sredstev	16
4.1.1. Odpisanost osnovnih sredstev	17
4.1.2. Tehnična opremljenost dela.....	18
4.1.3. Učinkovitost osnovnih sredstev	19
4.2. Analiza gibljivih sredstev	20
4.2.1. Obračanje obratnih sredstev	21
5. ANALIZA ZAPOSLENIH.....	22
5.1. Število zaposlenih.....	23
5.2. Strukture zaposlenih	23
5.3. Dinamika zaposlenih	25
5.4. Izkoriščenost delovnega časa.....	26
6. ANALIZA NABAVE.....	27
6.1. Nabavne poti in dobavitelji.....	28
7. ANALIZA PRODAJE.....	28
7.1. Obseg in struktura prodaje po prodajnih trgih.....	29
7.2. Obseg in struktura prodaje po programih	29
7.3. Prodajne poti.....	30
8. ANALIZA FINANCIRANJA	31
8.1. Analiza obveznosti do virov sredstev	32
8.2. Analiza razmerij med strukturo sredstev in strukturo virov	33
8.3. Finančna stabilnost	34
8.4. Plačilna sposobnost	35
8.5. Analiza izkaza finančnega izida	36
SKLEP.....	38
LITERATURA	40
VIRI.....	41

UVOD

Tema mojega diplomskega dela je analiza poslovanja podjetja Trgoavto, s katero želim ugotoviti prednosti in slabosti podjetja, ki izhajajo iz njegovega delovanja.

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo se bo precej spremenilo poslovanje večine naših podjetij, prav tako obravnavanega podjetja. Postali bodo sestavni del skupnega evropskega trga s preko štiristo milijoni potencialnih kupcev. Slovenski trg, na katerem ima podjetje pomemben tržni delež, se bo popolnoma odprl velikim trgovcem iz tujine. Tudi prednosti, ki jih ima podjetje pri trgovanju z nekdanjimi jugoslovanskimi republikami, bodo v pretežni meri odpadle. Težave ob vstopu v EU bo mogoče premagati predvsem s hitro prilagoditvijo na spremembe v okolju, rešile pa se bodo tiste trgovine, ki bodo ponudile nižje cene izdelkov ustrezne kakovosti.

Za učinkovitejše odločanje in posledično izboljšanje ekonomske uspešnosti poslovanja podjetij je potrebno dobro poznati poslovanje podjetja. Pri tem nam je v veliko pomoč analiza poslovanja. Analiza poslovanja je namreč opredeljena kot proces spoznavanja poslovanja konkretnega podjetja (združbe), ki služi za odločanje o izboljšanju ekonomske uspešnosti poslovanja tega podjetja (združbe) z vidika uporabnika analize (Pučko, 2001, str. 11).

Predmet mojega diplomskega dela je poslovanje podjetja Trgoavto d.d. v letu 2002 v primerjavi z letom 2001, saj so to bili zadnji razpoložljivi podatki v času izdelave mojega diplomskega dela. Podatki za leto 2001 so bili prilagojeni novim standardom, kar zagotavlja večjo primerljivost le-teh.

Namen analize mojega diplomskega dela je bolje spoznati delovanje podjetja in omogočiti tistim, ki odločajo o razvojni politiki podjetja, da bi dobili na razpolago čimbolj stvarno sliko poslovanja podjetja. Zato sem v diplomskem delu predstavila najbolj običajne metode za presojanje poslovanja in njegove uspešnosti, pri tem pa so mi bili v pomoč računovodski izkazi, in sicer bilanci stanja in izkaza poslovnega izida za leti 2001 in 2002, ter ostali dosegljivi podatki v podjetju.

Cilj diplomskega dela je analizirati in oceniti uspešnost poslovanja podjetja Trgoavto v letu 2002 v primerjavi z letom 2001. Analizirala sem vse računovodske izkaze in poskušala ugotoviti, kaj je vplivalo na povišanje ali zmanjšanje uspešnosti poslovanja.

Analizo sem izvedla po pristopu, ki izhaja iz ocenjevanja poslovnega uspeha in uspešnosti nazaj do začetka reprodukcijskega procesa. Uporabljen pristop se tudi največkrat uporablja v praksi.

Pri analizi poslovanja podjetja sem analizirala podatke za leto 2002 in jim primerjala s podatki iz leta 2001. Primerljivost podatkov sem zagotovila tako, da sem podatke iz leta 2001 popravila na raven podatkov iz leta 2002 z ustreznimi indeksi cen življenjskih potrebščin. Podatki v bilancah stanja so prikazani na določen dan, zato sem podatke za leto 2001 pomnožila z indeksom cen življenjskih potrebščin za obdobje december 2002/december 2001. Podatke iz izkaza poslovnega izida pa sem pomnožila z ustreznimi indeksi povprečne rasti cen življenjskih potrebščin – indeks januar-december 2002/januar-december 2001. Po podatkih statističnega urada Republike Slovenije sta omenjena indeksa znašala $I_{dec02/dec01} = 107,2$ in $I_{jan-dec02/jan-dec01} = 107,5$.

Diplomsko delo obsega 8 poglavij. Uvodu sledi prvo poglavje, v katerem je predstavljeno podjetje Trgoavto d.d.. V drugem poglavju sem analizirala poslovni uspeh, v tretjem pa poslovno uspešnost, ki vsebuje analizo produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti. Četrto poglavje zaključujem z analizo sredstev. Naslednje poglavje obravnava analizo zaposlenih. Sledijo analiza nabave, prodaje in financiranja. V sklepu, ki je zadnje poglavje diplomskega dela, so povzete bistvene ugotovitve izhajajoče iz opravljene analize.

1. PREDSTAVITEV PODJETJA TRGOAVTO d.d.

1.1. Zgodovina in razvoj podjetja

Podjetje Trgoavto Koper je bilo ustanovljeno 1. maja 1963 kot Veletrgovsko podjetje Trgoavto Koper z obratom Servis in delavnico v Portorožu. V letu 1974 je prišlo do reorganizacije. Iz Veletrgovskega podjetja Trgoavto Koper je bila ustanovljena delovna organizacija z dvema temeljnima organizacijama in sicer Trgovina in zastopstvo tujih firm Servis Koper z delavnico v Portorožu in Delovno skupnostjo skupnih služb.

V letu 1979 je prišlo do ponovne reorganizacije in takrat so bile iz dveh temeljnih organizacij ustanovljene štiri z delovno skupnostjo skupnih služb. V sodni register je bila vpisana firma delovne organizacije, ki se je glasila Trgoavto - Trgovina, Servis Koper z naslednjimi TOZD-i in DSSS-ji: TOZD Trgovina na debelo, TOZD Trgovina na drobno, TOZD Servis Koper in TOZD Servis Zastava Portorož in delovno skupnostjo skupnih služb.

Na osnovi referendum, ki je bil izveden v Trgoavtu - Trgovina, Servis Koper, dne 28.12.1979, in v delovni organizaciji Mercator Nanos, TOZD Avtomaterial Koper, dne 20.2. 1980, se je TOZD Avtomaterial 1. 6. 1980 priključil k delovni organizaciji Trgoavto - Trgovina, Servis.

V letu 1982 se je Trgoavto - Trgovina, Servis Koper združil v SOZD Mercator Ljubljana (Sestavljeno organizacijo združenega dela). Takrat je bila v sodni register vpisana nova firma delovne organizacije Mercator - Trgoavto, Trgovina, Servis Koper.

Zaradi slabih poslovnih rezultatov je bil v letu 1983 ukinjen TOZD Servis Zastava v Portorožu. Od leta 1983 do 1987 je tako Mercator - Trgoavto, Trgovina, Servis Koper imel v svoji sestavi tri TOZD-e (TOZD Trgovina na debelo, TOZD Trgovina na drobno in TOZD Servis Koper) in DSSS (delovno skupnost skupnih služb).

Zaradi boljše organizacije dela in doseganja boljših poslovnih rezultatov je bila v novembru 1987 izvedena samoupravna reorganizacija delovne organizacije Mercator Trgoavto Trgovina Servis. Dne 31.12. 1987 je bila v sodni register vpisana delovna organizacija Mercator - Trgoavto Trgovina, Servis Koper ali skrajšano Mercator - Trgoavto Koper.

S to reorganizacijo so bili ukinjeni vsi TOZD-i in DSSS. S 1. 1. 1988 je Mercator - Trgoavto Koper posloval kot enovita delovna organizacija. Iz tedanjih TOZD in DSSS so bile ustanovljene dejavnosti, in sicer:

1. Dejavnost trgovina na debelo: V dejavnosti trgovina na debelo je komercialna služba, ki nabavlja blago za potrebe dejavnosti trgovine na drobno, servisne dejavnosti in za druge kupce. Ta dejavnost je imela organizirano potniško službo (prodajne referente) po celotnem teritoriju Jugoslavije (11 prodajnih referentov), ki so prodajali blago na podlagi mesečnih spiskov zalog blaga, ki se je nahajalo v skladišču v Kopru. Poleg centralnega skladišča je imela ta dejavnost še skladišče na Reki.
2. Dejavnost trgovina na drobno: Ta dejavnost se je ukvarjala s prodajo blaga v svojih prodajalnah, ki so se nahajale v Sloveniji, na Hrvaškem in ena v Srbiji.
3. Servisna dejavnost: Ukvarja se s popravilom in vzdrževanjem motornih vozil. Do sredine leta 1991 je ta dejavnost opravljala tudi tehnične preglede vozil. V servisni dejavnosti je avtomehanični oddelek za osebna in tovorna vozila, kleparski oddelek, avtoličarski oddelek in avtoelektričarski oddelek. Servisna dejavnost se v glavnem ukvarja s prodajo uslug.
4. Skupne dejavnosti: Sestavljajo jih splošni sektor in računovodski sektor.

S sprejemom Zakona o podjetjih v letu 1989 se je Mercator - Trgoavto Trgovina, Servis Koper v letu 1990 registriral kot družba z omejeno odgovornostjo v družbeni lastnini. Skrajšana firma družbe je bila Mercator Trgoavto d.o.o. Koper. Družba se združuje v Poslovni sistem Mercator d.d. Ljubljana (prej SOZD Mercator).

Z osamosvojitvijo Republike Slovenije v juniju 1991 je v podjetju Mercator - Trgoavto Koper prišlo do večjih organizacijskih sprememb. Zaradi slabih poslovnih rezultatov so v juniju 1991 ukinili skladišče na Reki ter preostale delavce prerazporedili v prodajalni na

Reki. S 1. 8. 1991 se je prodajalna v Beogradu odcepila od Mercator - Trgoavta Koper. Tehnične preglede vozil iz servisne dejavnosti je prevzel AMZ (Avto moto zveza) Ljubljana, enota v Kopru. S 1.10.1991 so na Hrvaškem ustanovili Mercator - Trgoavto Umag, delniško družbo, s sedežem v Umagu. V letu 1992 je bil Mercator - Trgoavto d.o.o. še vedno organiziran po dejavnostih, in sicer dejavnost trgovine na debelo (imeli so prodajne referente samo na teritoriju Slovenije), dejavnost trgovine na drobno (prodajalne na teritoriju Slovenije), servisna dejavnost (brez tehničnih pregledov) in skupne dejavnosti.

V Mercator - Trgoavtu Koper je bilo skupaj zaposlenih približno 300 delavcev (1994). V Mercator - Trgoavtu Umag pa je bilo skupaj zaposlenih 37 delavcev (1994). V juniju 1995 je prišlo v Mercator - Trgoavto Umag d.d. do statusne spremembe. Vse prodajalne na Hrvaškem so se 1.7.1995 registrirale kot samostojna podjetja. Mercator - Trgoavto Umag d.d. je bil s 30.6.1995 zbrisan iz registra podjetij.

Na podlagi zakona o gospodarskih družbah je skupščina Mercator - Trgoavta d.o.o. Koper dne 12.6.1995 sprejela statut družbe na osnovi katerega se je Mercator - Trgoavto Koper organiziral kot delniška družba, ki opravlja pridobitno dejavnost in nastopa na trgu s ciljem ustvariti dobiček. Ustanovitelj družbe je bil Poslovni sistem Mercator d.d. Ljubljana, ki je bil večinski lastnik Mercator – Trgoavta d.d. Koper.

Od 20. 7. 1998 posluje družba s firmo Trgoavto - Trgovina d.d. S 1.1.1999 si je družba pripojila (večinski lastnik) Agroservis d.o.o. in tako prevzela 24 novih delavcev. 1.2.1999 je bilo zaposlenih 300 delavcev.

Poslovni sistem Mercator d.d. Ljubljana je v letu 2003 svoj večinski delež družbe Trgoavto d.d. prodal Modri liniji Holding d.d. Od 15.4.2003 družba Trgoavto d.d. posluje kot samostojna pravna oseba.

Družba je registrirana na Okrožnem sodišču v Kopru, znesek osnovnega kapitala na dan vpisa znaša 847.600.000,00 SIT.

1.2. Dejavnost in organizacija

Osnovna dejavnost matične družbe Trgoavta d.d. je trgovina na debelo in drobno z izdelki široke potrošnje ter rezervnega dela za osebna in tovorna vozila, kar trži dejavnost Trženja. Družba Trgoavto d.d. je v letu 2002 delovala tudi kot koncesionar za osebna vozila Renault in za tovorna vozila Iveco. Ti dve zastopstvi sta z letom 2003 prevzele hčerinski družbi (in članici skupine Trgoavto) Trgoa PSC d.o.o., ki trži program Renault z osnovnim kapitalom 120 mio SIT in TT-Trgotehna d.o.o., ki trži program Iveco z ustanovnim kapitalom 50 mio SIT. Družbi sta bili ustanovljeni v letu 2002.

Družba Trgoavto d.d. ima v svojem sestavu naslednje organizacijske enote:

- dejavnost trgovine na debelo
- dejavnost trgovine na drobno
- dejavnost PSC Iveco
- dejavnost PSC Renault
- skupne dejavnosti

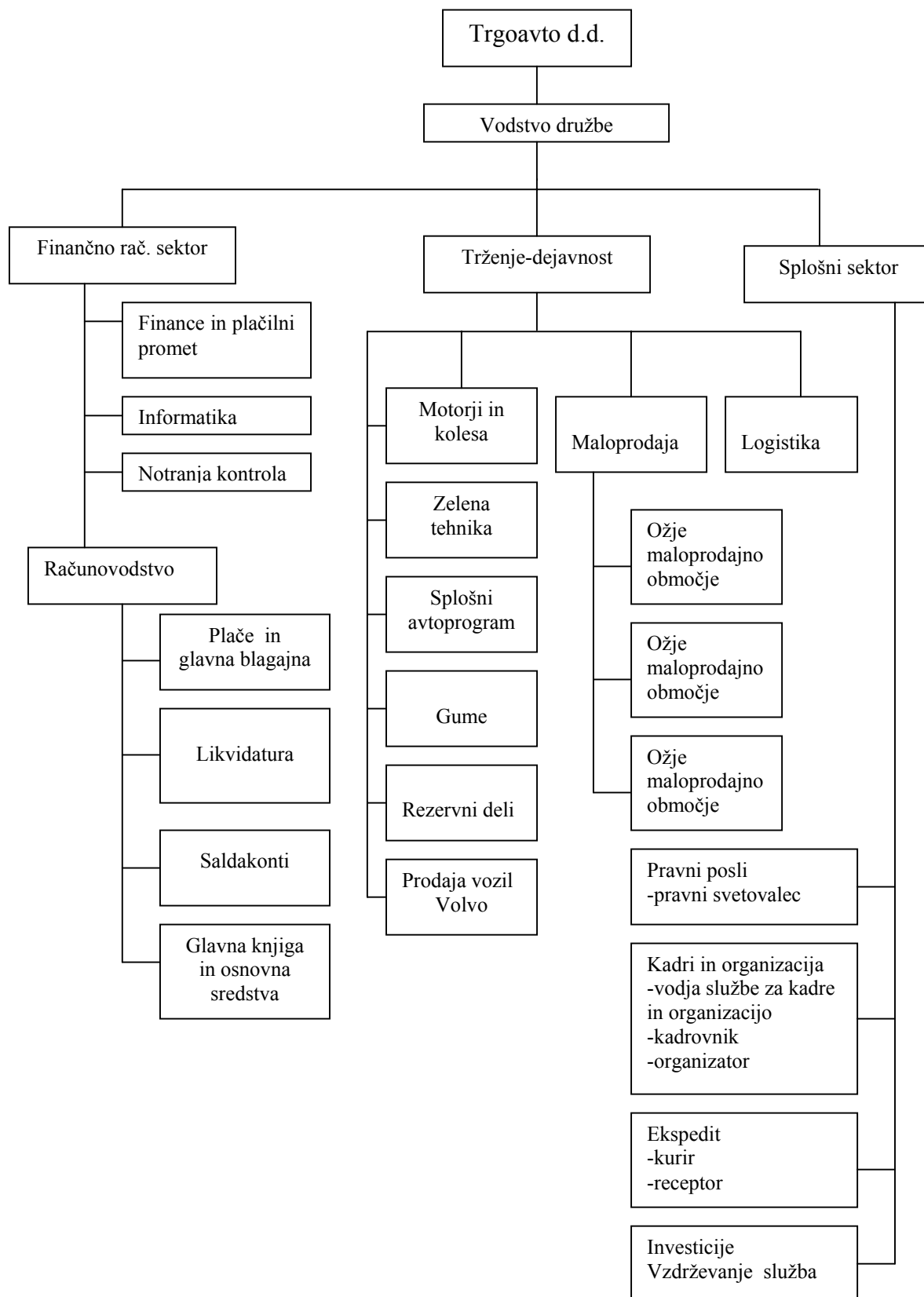
S 1.7.2002 se je organizacijska struktura spremenila, tako da sta se združili dejavnost trgovine na drobno in debelo v dejavnost trženja. S 1.1.2003 se dejavnost PSC Iveco izvaja v okviru družbe TT-Trgotehna d.o.o., katere 51% lastnik je Trgoavto d.d. in dejavnost PSC Renault v okviru družbe Trgoa PSC d.o.o., katere 100% lastnik je Trgoavto d.d.

Poslanstvo podjetja je tržiti tehnično blago in spremljajoče storitve za bolj kakovostno »življenje v gibanju« in pri tem zasledoval ravnovesje med zadovoljnimi kupci, zaposlenimi in lastniki. Njihovo poglobitno načelo je in bo zadovoljstvo ljudi. Z osebnim odnosom in ponudbo blaga želijo poslovnim partnerjem, zaposlenim in lastnikom omogočiti pravo kakovost življenja.

Vizija podjetja je, da stremi k razvoju in inovativnosti, s katerima ustvarjajo plodno in ustvarjalno poslovno okolje za njihove kupce in poslovne partnerje. Njihov cilj je postati vodilni trgovec na področju avtostroke in izbranih programov tehničnega blaga v Sloveniji ter prepoznaven trgovec na trgih jugovzhodne Evrope.

V sliki 1 prikazujem organizacijsko shemo podjetja Trgoavto d.d.

Slika 1: Obstoječa organizacijska shema podjetja Trgoavto d.d.

Vir: Notranja evidenca kadrovske službe, 2003.

2. ANALIZA POSLOVNEGA USPEHA

Pri analizi poslovnega uspeha sem analizirala prihodke in odhodke ter poslovni izid.

Podatke o poslovnem uspehu dobimo iz izkaza uspeha oziroma izkaza poslovnega izida. Izkaz uspeha je računovodski izkaz, ki sistematično in urejeno prikazuje poslovnoizidne tokove določenega obdobja. Zajema dosežene prihodke in odhodke podjetja v določenem obdobju ter ustvarjeni poslovni izid, ki je razlika med prihodki in odhodki. Če so prihodki večji od odhodkov, podjetje doseže dobiček, če pa so odhodki večji od prihodkov, ima podjetje izgubo (Igličar, Hočevvar, 1997, str. 57).

V analizo poslovnega uspeha sem vključila tudi analizo razlike v ceni, saj je za proučevano podjetje glavni vir dohodka.

2.1. Analiza prihodkov in odhodkov

S prihodki razumemo celotno vrednost, ki jo podjetje ustvari s svojim poslovanjem v določenem obdobju. Opremljeni so s prodajno vrednostjo prodanih količin, zajemajo pa tudi nekatere izredne postavke, ki prav tako pripomorejo k povečanju poslovnega izida. Odhodki so tisti stroški, ki po odbitku prihodkov soustvarjajo poslovni izid v določenem obračunskem razdobju. Večino odhodkov lahko pojasnimo s stroški, ki se nanašajo na prodane količine, s katerimi so pridobljeni prihodki, zajemajo pa tudi nekatere druge postavke zunaj stroškov in nabavnih vrednosti, ki prav tako zmanjšujejo poslovni izid (Turk, Melavc, 1994, str.71).

Tabela 1: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) prihodkov podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002

Prihodki	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Poslovni prihodki	10.000.412	98,25	9.915.179	99,44	99,1
Prihodki od financiranja	65.520	0,64	55.924	0,56	85,4
Izredni prihodki	112.603	1,11	0	0,00	-
SKUPAJ	10.178.535	100,00	9.971.103	100,00	98,0

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002.

Iz tabele 1 je razvidno, da so se skupni prihodki podjetja Trgoavto v letu 2002 zmanjšali za 2 % glede na leto 2001. V strukturi skupnih prihodkov največji delež zavzemajo poslovni prihodki, saj je njihov odstotek znašal med 98-99 %. Prihodki od financiranja in izredni prihodki v strukturi skupnih prihodkov podjetja zavzemajo v obravnavanih letih zelo majhne vrednosti, skupaj le 0,6-1,8 % skupnih prihodkov.

Tabela 2: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) odhodkov podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002

Odhodki	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Poslovni odhodki	9.780.213	97,86	9.698.895	98,78	99,2
Odhodki od financiranja	145.909	1,46	119.605	1,22	82,0
Izredni odhodki	67.816	0,68	0	0,00	-
SKUPAJ	9.993.938	100,00	9.818.500	100,00	98,2

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002.

Iz tabele 2 razberemo, da je tudi na strani skupnih odhodkov podjetje beležilo padanje. Leta 2002 so se skupni odhodki zmanjšali za 1,8 % glede na leto 2001. V strukturi odhodkov so največji delež zavzemali poslovni odhodki. Leta 2001 je njihova struktura v skupnih odhodkih znašala 97,9 %, leta 2002 pa že 98,8 %. Poslovni odhodki so se leta 2002 zmanjšali za 0,8 % in so največ pripomogli k zmanjšanju skupnih odhodkov. Zmanjšanju pa je pripomoglo tudi zmanjšanje odhodkov od financiranja v letu 2002 za 18 % glede na leto 2001. Skupaj z izrednimi odhodki so skupaj predstavljali do 2 % skupnih odhodkov.

Na poslovno uspešnost podjetja Trgoavto najbolj vplivajo poslovni odhodki. V podjetju bi morali zato analizirati in spremljati prav to skupino odhodkov. V tabeli 3 sem prikazala obseg in strukturo poslovnih odhodkov v obravnavanih letih. Največji delež odhodkov iz poslovanja zavzemajo nabavna vrednost prodanega blaga, ki se je zmanjšala iz 7.588 milijonov leta 2001 na 7.497 milijonov v letu 2002, kar je predvsem odraz manjše prodaje. Podjetju je kot načrtovano uspelo znižati tudi stroške dela, in sicer za 2,8 %, kar je pozitivno vplivalo na odhodke. Podjetje je bilo vsekakor uspešnejše pri zmanjševanju stroškov, kakor pri povečevanju prihodkov.

Tabela 3: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) odhodkov poslovanja podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002

Element	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Nabavna vrednost prodanega blaga	7.588.176	77,59	7.497.229	77,30	98,8
Stroški materiala in storitev	919.928	9,41	939.878	9,69	102,2
Stroški dela	1.069.842	10,94	1.039.623	10,72	97,2
Amortizacija	138.971	1,42	132.101	1,36	95,1
Prevrednotovalni odhodki pri obr. sred.	36.090	0,37	43.846	0,45	121,5
Prevred. odhodki pri neopred. in opred. OS	2.674	0,03	18.515	0,19	692,4
Ostali stroški	24.533	0,25	27.703	0,29	113,0
Odhodki iz poslovanja	9.780.213	100,00	9.698.895	100,00	99,2

Vir: Izkaz poslovnega izida v letu 2001 in 2002.

2.2. Analiza poslovnega izida

Cilj poslovanja podjetja je ustvariti poslovni izid, ki mu omogoča primeren dobiček, akumulacijo in trajno poslovanje. Poslovni izid je merilo uspešnosti poslovanja v določenem časovnem razdobju. To obdobje je enako koledarskemu letu, lahko pa je tudi krajše. Poslovni izid je razlika med prihodki in odhodki (Kadoič, 1998, str. 170).

Temeljne vrste poslovnega izida so poslovni izid (dobiček ali izguba) iz prodaje, poslovni izid (dobiček ali izguba) iz celotnega poslovanja, poslovni izid (dobiček ali izguba) iz rednega delovanja, celotni poslovni izid, celotni poslovni izid po odbitku poravnave izgube iz prejšnjih let, celotni poslovni izid po odbitku prevrednotovalnega popravka poslovnega izida in čisti poslovni izid. Pomembne so za zunanje in notranje uporabnike. Druge vrste poslovnega izida so prispevek za kritje, kosmati poslovni izid iz celotnega poslovanja, celotni poslovni izid skupaj s finančnimi odhodki, celotni poslovni izid skupaj z deleži zaposlencev v njem in dohodek (Slovenski računovodski standardi, 2003, str. 140).

Tabela 4: Poslovni izid (v 000 SIT) podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002 (v 000 SIT)

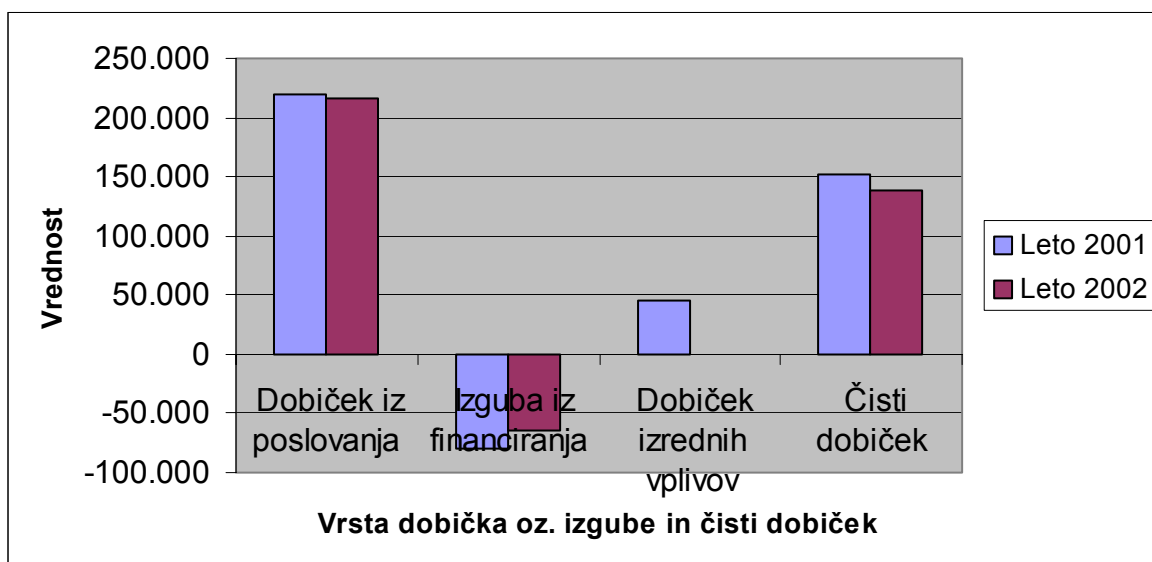
Element	2001	2002	Indeks 02/01
Poslovni prihodki	10.000.412	9.915.179	99,1
Poslovni odhodki	9.780.213	9.698.895	99,2
Dobiček iz poslovanja	220.199	216.284	98,2
Prihodki financiranja	65.520	55.924	85,4
Odhodki financiranja	145.909	119.605	82,0
Izguba iz financiranja	-80.389	-63.681	-
Izredni prihodki	112.603	0	-
Izredni odhodki	67.816	0	-
Dobiček izrednih vplivov	44.787	0	-
Celotni dobiček	184.497	152.603	82,7
Davek iz dobička	32.331	13.877	42,9
Čisti dobiček	152.266	138.726	91,1

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

Iz tabele 4 in slike 2 je razvidno, da je podjetje v letu 2001 in 2002 ustvarilo dobiček, le ta se je v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 zmanjšal za 8,9 %. Vrednost dobička iz poslovanja se je v letu 2002 prav tako zmanjšala glede na predhodno leto, in sicer za 1,8%, kar je posledica stroškov za dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje in odpravnin. Na področju financiranja je bila v obeh proučevanih letih zabeležena izguba. Velja pa seveda omeniti, kot je razvidno iz spodnje slike, da se je le-ta v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 zmanjšala za 20,8 %, predvsem na račun zmanjšanja zaloga. Celotni dobiček se je zmanjšal za 17,3 %, kar je vplivalo tudi na zmanjšanje davka iz dobička za 57,1 %. V letu 2002 podjetje ni imelo izrednih prihodkov in odhodkov. Izredni prihodki leta 2001 predstavljajo poravnavo posameznih kategorij izkaza uspeha za leto 2001, ki niso bile

prerazporejene v izkaz poslovnega izida po novih SRS za leto 2001. Izredni odhodki za leto 2001 pa predstavljajo revalorizacijski primanjkljaj kot razlika med revalorizacijo kapitala in stalnih sredstev. K zmanjšanju čistega dobička je torej vplivalo zmanjšanje dobička iz poslovanja in izguba iz financiranja v letu 2002.

Slika 2: Prikaz posameznih vrst dobičkov in čistega dobička podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002

Vir: Tabela 4.

2.3. Analiza razlike v ceni

Pri trgovskih podjetjih ugotavljamo tudi razliko v ceni, s katero podjetje pokriva stroške trgovanja in ustvarja dobiček. Dosežena razlika v ceni podjetja Trgoavto je prikazana v tabeli 5. Iz nje je razvidno 1,9 – odstotno znižanje razlike v ceni. Na manjšo razliko v ceni vplivajo višje cene na nabavnih poteh.

Tabela 5: Dosežena razlika v ceni (v %) podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
Prihodki od prodaje blaga	9.954.419	9.775.814	98,2
Nabavna vrednost prodanega blaga	7.588.176	7.497.229	98,8
Dosežena razlika v ceni	23,77	23,31	98,1

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

3. ANALIZA USPEŠNOSTI POSLOVANJA

Splošna mera uspešnosti primerja cilj gospodarjenja s sredstvi, ki so potrebna za doseg tega cilja. Cilj podjetja je povezan z lastništvom in upravljanjem podjetja ter je praviloma

neodvisen od volje podjetja. Pravimo, da je družbeno ekonomsko določen (Rozman, 1993, str. 193). Pri različno velikih podjetjih enak dobiček sicer pomeni enak uspeh, ne pa tudi enake uspešnosti (Pučko, Rozman, 1995, str. 248).

Uspešnost poslovanja nam odgovarja na vprašanje, kako se uresničuje temeljno načelo gospodarjenja (t. i. »minimax« načelo), ki ga lahko izrazimo na dva načina: doseči dani rezultat z minimalno možno porabo sredstev ali pa z danimi sredstvi doseči maksimalni možni rezultat (Tekavčič, 1995, str. 67).

Uspešnost poslovanja ugotavljamo na več načinov. Najpogosteje uporabljene delne mere za računanje delnih uspešnosti so produktivnost, ekonomičnost in rentabilnost, kot najpomembnejši kazalnik uspešnosti gospodarske družbe. Za proučevano podjetje Trgoavto bom v nadaljevanju diplomskega dela analizirala vse tri mere ali kazalce uspešnosti, saj samo njihova hkratna obravnava daje pravo sliko o uspešnosti poslovanja.

3.1. Analiza produktivnosti

Produktivnost dela obravnavamo v tehničnem smislu kot razmerje med proizvedeno količino proizvodov in storitev in zanje vloženim delovnim časom. Pri praktičnem ugotavljanju produktivnosti se pojavljajo vprašanja v zvezi z določanjem števca in imenovalca enačbe produktivnosti. Vprašanja glede števca so povezana predvsem s proizvodnim programom, ker podjetje pogosto proizvaja različne proizvode. Vprašanja glede imenovalca so povezana z izražanjem v določenih enotah časa ali pa s številom zaposlenih ter različno kvalifikacijsko strukturo zaposlenih (Pučko, Rozman, 1995, str. 256-257).

Tabela 6: Produktivnost dela v podjetju Trgoavto v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
1. Celotni prihodki (v 000 SIT)	10.178.535	9.971.103	98,0
2. Prihodki od poslovanja (v 000 SIT)	10.000.412	9.915.179	99,1
3. Povprečno število zaposlenih	226	211	93,4
Produktivnost dela I (1/3)	45.038	47.256	104,9
Produktivnost dela II (2/3)	44.250	46.991	106,2

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002 ter kadrovska evidenca podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

Produktivnost dela I, izračunana kot razmerje med celotnimi prihodki in povprečnim številom zaposlenih, je v letu 2002 glede na leto 2001 narasla za 4,9 %, kar je predvsem posledica zmanjšanja povprečnega števila zaposlenih. Produktivnost dela II, ki je opredeljena kot razmerje med poslovnimi prihodki in povprečnim številom zaposlenih je prav tako narasla, in sicer za 6,2 % glede na predhodno obdobje.

3.2. Analiza ekonomičnosti

Ekonomičnost kot delno mero uspešnosti gospodarjenja lahko opredelimo kot načelo doseganja čim večjega produkta na enoto stroškov. To načelo zahteva, da proizvedemo dani produkt s čim nižjimi stroški oziroma, da z danimi stroški ustvarimo čim večji produkt (Stepko, 1989, str. 46).

Ekonomičnost izračunavamo kot razmerje med prihodki in odhodki. Podjetje posluje ekonomično, če so prihodki večji od odhodkov, se pravi takrat, ko je koeficient ekonomičnosti večji od 1. V nasprotnem primeru, ko je koeficient ekonomičnosti manjši od 1, pa podjetje posluje z izgubo (Turk, 1990, str. 294).

Prihodke in odhodke razčlenjujemo po osnovnih vrstah na poslovne, finančne in izredne, s tem lahko prikazujemo različne vrste ekonomičnosti, torej poslovno, finančno in ekonomičnost izrednih prihodkov in odhodkov (Samuelson, 1995, str. 94). V spodnji tabeli sem prikazala le celotno in poslovno ekonomičnost, ostalih dveh ekonomičnosti, in sicer finančne in ekonomičnosti izrednih prihodkov in odhodkov nisem prikazala, ker nam analiza le-teh ne bi povedala veliko.

Tabela 7: Izračun kazalcev ekonomičnosti za podjetje Trgoavto, za leti 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
Celotni prihodki (v 000 SIT)	10.178.535	9.971.103	98,0
Celotni odhodki (v 000 SIT)	9.993.938	9.818.500	98,2
Poslovni prihodki (v 000 SIT)	10.000.412	9.915.179	99,1
Poslovni odhodki (v 000 SIT)	9.780.213	9.698.895	99,2
Celotna ekonomičnost (1/2)	1,018	1,016	99,8
Poslovna ekonomičnost (3/4)	1,023	1,022	99,9

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto, za leti 2001 in 2002.

Celotna ekonomičnost, ki je opredeljena kot razmerje med celotnimi prihodki in celotnimi odhodki kaže, da je bilo poslovanje podjetja Trgoavto v obeh obravnavanih letih ekonomično. Celotna ekonomičnost se je v letu 2002 glede na leto 2001 zanemarljivo zmanjšala, in sicer le za 0,02 %. V letu 2002 je tako podjetje s 100 SIT ustvarilo 101,6 sit celotnih prihodkov. Poslovna ekonomičnost, ki je opredeljena kot razmerje med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki, je bila v obravnavanem obdobju nekoliko višja od celotne ekonomičnosti in je v letu 2002 znašala 1,022 ter se tako glede na leto 2001, ko je znašala 1,023 zmanjšala za 0,01 %.

Pri oceni uspešnosti poslovanja moramo produktivnost in ekonomičnost obravnavati hkrati. Razlog je v tem, da je večja produktivnost dela ekonomsko upravičena le tedaj, če se poveča tudi ekonomičnost ali če ostane vsaj nespremenjena. Če se produktivnost in

ekonomičnost gibljeta v nasprotni smeri, poslovanje poslovnega sistema ni uspešno, ker to na primer pomeni, da je več opravljenega dela povzročilo višje stroške na enoto proizvoda in so pri višji produktivnosti tako dobili nižjo gospodarnost (Žnidaršič Kranjc, 1995, str. 222). Iz tabel 6 in 7 lahko vidimo, da je v obravnavanem podjetju zmanjšano število zaposlenih vsekakor povišalo uspešnost poslovanja ter da so bili ustvarjeni prihodki glede na enoto stroškov nižji kot v preteklem obdobju.

3.3. Analiza rentabilnosti poslovanja

Rentabilnost oziroma donosnost izraža temeljno mero uspešnosti današnjih podjetij.

Kadar želimo izračunati rentabilnost v danem, konkretnem podjetju, moramo podatke za to jemati iz računovodskih izkazov. Za izračun rentabilnosti potrebujemo tako bilanco stanja kot tudi bilanco uspeha (Rebernik, 1994, str. 188).

V okviru te analize sem analizirala tri osnovne kazalce donosnosti, in sicer dobičkonosnost lastnega kapitala, dobičkonosnost sredstev ter dobičkovnost prihodkov. Prvi kazalec je zanimiv z vidika lastnika podjetja, drugi pa z vidika podjetja kot celote.

V tuji literaturi lahko za kazalec donosnosti lastnega kapitala zasledimo tudi poimenovanje ROE (return on common equity), ki meri stopnjo vračila na navadni delniški kapital, medtem ko za kazalec donosnosti sredstev lahko uporabimo ROA (return on total assets), ki meri stopnjo vračila na celotna sredstva (Brigham, Gapenski, 1994, str. 58).

Tabela 8: Rentabilnost poslovanja podjetja Trgoavto, za leti 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
1. Čisti dobiček (v 000 SIT)	152.266	138.726	91,1
2. Povprečna vrednost kapitala (v 000 SIT)	3.355.012	3.385.078	100,9
3. Povprečna vrednost sredstev (v 000 SIT)	5.951.495	5.671.503	95,3
4. Skupni prihodki (v 000 SIT)	10.178.535	9.971.103	98,0
Dobičkonosnost kapitala (1/2) (v %)	4,54	4,1	90,3
Dobičkonosnost sredstev (1/3) (v %)	2,56	2,45	95,7
Dobičkovnost prihodkov (1/4) (v %)	1,50	1,40	93,0

Vir: Bilanca stanja na dan 31. 12. in izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto, za leta 2000, 2001 in 2002.

Upoštevajoč rezultate v tabeli 7 vidimo, da je podjetje v opazovanem obdobju poslovalo rentabilno, saj je v obeh letih izkazovalo dobiček. Iz nje je razvidno, da so tako dobičkonosnost kapitala kot dobičkonosnost sredstev ter dobičkovnost prihodkov v letu 2002 se znižali glede na leto 2001. Dobičkonosnost kapitala se je v letu 2002 zmanjšala za 9,7 % glede na leto 2001, dobičkonosnost sredstev za 4,3 %, znižala pa se je tudi dobičkovnost prihodkov, in sicer za 7 % glede na predhodno leto. V večji meri je bil vzrok za znižanje kazalcev rentabilnosti predvsem 8,9 – odstotno zmanjšanje čistega dobička v

letu 2002 glede na leto 2001. Za podrobnejšo analizo je potrebno upoštevati tudi druge dejavnike, ki vplivajo na poslovno uspešnost. Pri tem sem uporabila Du Pont-ov sistem povezanih kazalcev, ki povezuje dobičkonosnost sredstev s količnikom dobičkovnosti prihodkov in količnikom obračanja sredstev.

$$ROA = \text{Dobiček} / \text{Prihodki} * \text{Prihodki} / \text{Sredstva} = (1 - 1/E) * \text{Prihodki} / \text{Sredstva}$$

Pri čemer je ekonomičnost enaka razmerju med produktivnostjo in odhodki na zaposlenega.

$$\text{Ekonomičnost} = \text{Produktivnost} / \text{Odhodki na zaposlenega}$$

Tabela 9: Du Pont-ov sistem povezanih kazalcev podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
Celotni prihodki (v 000 SIT)	10.178.535	9.971.103	98,0
Celotni odhodki (v 000 SIT)	9.993.938	9.818.500	98,2
Povprečna vrednost sredstev (v 000 SIT)	5.951.495	5.671.503	95,3
Obračanje sredstev	1,710	1,758	102,9
Povprečno število zaposlenih	226	211	93,4
Ekonomičnost	1,018	1,016	99,8
Produktivnost dela	45.038	47.256	104,9
Stroški na zaposlenega	44.221	46.533	105,2
ROA (v %)	2,56	2,45	95,7

Vir: Bilanca stanja podjetja Trgoavto na dan 31.12 v letih 2000, 2001 in 2002 ter izkaz poslovnega izida v letih 2001 in 2002.

V podjetju se je dobičkonosnost sredstev v letu 2002 glede na leto 2001 zmanjšala za 4,3%. Kljub hitrejšemu obračanju sredstev, se je ROA zmanjšala zaradi nižje ekonomičnosti in dobičkovnosti prihodkov. Nižja ekonomičnost je posledica višjih stroškov na zaposlenega, saj se je produktivnost povečala. Produktivnost pa se je povečala predvsem zaradi zmanjšanega števila zaposlenih.

4. ANALIZA SREDSTEV

Za neposredno uresničevanje gospodarskih ciljev so potrebna sredstva v obliki denarja, stvari in pravic. Vendar je v denarnem gospodarstvu prva oblika sredstev denar. Znesek in sestava sredstev sta odvisni od vrste in obsega dejavnosti. Obseg potrebnih sredstev za poslovanje se med podjetji zelo razlikuje. To pomeni, da je na primer za trgovsko dejavnost bolj značilna prevladujoča vrednost gibljivih sredstev nad stalnimi sredstvi, v industrijski dejavnosti, na primer v kovinsko predelovalni in drugih investicijsko intenzivnih dejavnostih, je obratno prevladujoča vrednost stalnih sredstev nad gibljivimi

sredstvi (Zadavec, 2003, str. 31). Za obravnavano podjetje, ki se ukvarja s trgovino, velja da spada med tiste družbe, pri katerih prevladujejo gibljiva sredstva.

Sredstva, ki jih ima poslovni sistem, stalno spreminjajo svojo pojavno obliko, torej se preoblikujejo. Ena se spreminjajo počasneje, druga hitreje in jih zato razvrščamo med stalna ali dolgoročna sredstva in gibljiva ali kratkoročna sredstva. Nekatera sredstva se lahko zadržujejo v kaki pojavnosti obliki dalj časa ali pa celo stalno. Vendar je njihovo bistvo praviloma v preoblikovanju, in sicer s prenašanjem svoje vrednosti na ustvarjene učinke (Turk, Melavc, 1994, str. 89).

Med stalna sredstva uvrščamo osnovna sredstva, dolgoročne finančne naložbe in popravke kapitala; med gibljiva sredstva pa obratna sredstva in kratkoročne finančne naložbe.

Tabela 10: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) sredstev podjetja Trgoavto, v letih 2001 in 2002

Vrsta sredstev	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
A. STALNA SREDSTVA	2.401.296	41,31	2.425.582	43,86	101,0
B. GIBLJIVA SREDSTVA	3.398.357	58,47	3.105.222	56,14	91,4
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	12.548	0,22	0	0,00	-
CELOTNA SREDSTVA (A+B+C)	5.812.201	100,00	5.530.804	100,00	95,2

Vir: Bilanca stanja podjetja Trgoavto, na dan 31.12., za leti 2001 in 2002.

Celotna sredstva podjetja Trgoavto so v letu 2002 znašala 5.530.804 tisoč SIT, v letu 2001 pa 5.812.201 tisoč SIT, kar pomeni da so se v letu 2002 glede na leto 2001 zmanjšala za 4,8 %. Vzrok za to je predvsem zmanjšanje gibljivih sredstev za 8,6 %. Prevladujoči obseg gibljivih sredstev, kot sem že omenila ustreza dejavnosti, ki jo opravlja podjetje Trgoavto. Struktura sredstev podjetja Trgoavto se v letu 2002 glede na predhodno leto ni bistveno spremenila. Stalna sredstva so v letu 2001 predstavljala 41,31 %, v letu 2002 pa 43,86 % vseh sredstev podjetja. Gibljiva sredstva pa so predstavljala v letu 2001 58,47 %, v letu 2002 pa 56,14 % vseh sredstev.

Pri analizi sredstev podjetja je smiselno izračunati tudi koeficient obračanja sredstev, ki nam pove, koliko krat v letu so se sredstva podjetja obrnila. Koeficient obračanja celotnih sredstev izračunavamo kot razmerje med prihodki in povprečno vrednostjo sredstev.

Koeficient obračanja celotnih sredstev, izračunan v tabeli 11 je v letu 2002 znašal 1,76 in se tako glede na predhodno leto, ko je znašal 1,71 povečal za 2,9 %.

Tabela 11: Hitrost obračanja sredstev podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
Prihodki (v 000 SIT)	10.178.535	9.971.103	98,0
Povprečna vrednost sredstev (v 000 SIT)	5.951.495	5.671.503	95,3
Koeficient obračanja sredstev (1/2)	1,71	1,76	102,9

Vir: Bilanca stanja podjetja Trgoavto na dan 31.12. v letih 2000, 2001 in 2002 ter izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

4.1. Analiza stalnih sredstev

Osnovna sredstva so dolgoročneje vezani del sredstev podjetja. Ta sredstva so prisotna več let v poslovnem procesu in so večje vrednosti (Pučko str. 51). Pojem stalna sredstva so širši od pojma osnovna sredstva, saj vsebujejo stalna sredstva poleg opredmetenih osnovnih sredstev tudi tisti del neopredmetenih dolgoročnih sredstev, ki se ne štejejo med osnovna sredstva, pa tudi dolgoročne finančne naložbe (Kavčič et al., 1999, str. 58).

Tako torej stalna sredstva po Slovenskih računovodskih standardih (Slovenski računovodski standardi, 2003, str. 24-48) delimo na:

neopredmetena dolgoročna sredstva, ki zajemajo naložbe v pridobljene dolgoročne pravice do industrijske lastnine, dolgoročno odložene stroške in naložbe v dobro ime prevzetega podjetja.

opredmetena osnovna sredstva so sredstva v lasti ali finančnem najemu, ki se uporabljajo pri ustvarjanju proizvodov ali opravljanju storitev ter se bo po pričakovanjih uporabljalo v več kot enem obračunskem obdobju.

dolgoročne finančne naložbe so naložbe podjetja v druga podjetja za daljši rok, namenjene pa so pridobivanju prihodkov od financiranja in drugim koristim oziroma ohranjanju in povečevanju vrednosti vloženih sredstev.

Tabela 12: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) stalnih sredstev podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002

Element	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Neopredmetena dolgoročna sredstva	3.493	0,14	19.136	0,79	547,8
Opredmetena osnovna sredstva	2.373.845	98,86	2.232.896	92,06	94,1
Dolgoročne finančne naložbe	23.958	1,00	173.550	7,15	724,4
STALNA SREDSTVA SKUPAJ	2.401.296	100,00	2.425.582	100,00	101,0

Vir: Bilanca stanja podjetja Trgoavto, na dan 31.12., za leti 2001 in 2002.

Iz tabele 12 je razvidno, da so se celotna stalna sredstva, ki so v letu 2002 znašala 2.425.582 tisoč SIT, glede na leto 2001, ko so znašala 2.401.296 tisoč SIT povečala le za 1 %. V obeh opazovanih letih največji delež predstavljajo opredmetena osnovna sredstva, in sicer so se le-ta v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 zmanjšala iz 2.373.845 tisoč SIT na 2.232.896 tisoč SIT ali za slabih 6%, kar je delno posledica amortizacije. V spodnji tabeli prikazujem obseg in strukturo opredmetenih osnovnih sredstev podjetja, iz katere je razvidno, da največji delež predstavljajo zgradbe. To pa je razumljivo, saj so le-te bistvenega pomena za skladiščenje blaga.

Tabela 13: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) opredmetenih osnovnih sredstev podjetja Trgoavto, v letih 2001 in 2002

Element	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Zemljišče	303.531	12,79	265.221	11,88	87,4
Zgradbe	1.839.496	77,49	1.844.355	82,60	100,3
Proizvajalna oprema	37.649	1,58	40.815	1,83	108,4
Druga oprema	193.169	8,14	78.598	3,52	40,7
OS v pridobivanju	0	0,0	3.907	0,17	-
SKUPAJ OPREDMETENA OS	2.373.845	100,00	2.232.896	100,00	94,1

Vir: Bilanca stanja podjetja Trgoavto, na dan 31.12., za leti 2001 in 2002.

Zmanjšanje opredmetenih osnovnih sredstev za 5,9 %, vidno iz tabele 13, je v večji meri posledica odprodaje zemljišč in opreme.

4.1.1. Odpisanost osnovnih sredstev

Zastarevanje osnovnih sredstev je ekonomski pojav, ki ga ne moremo natančno meriti. Posredno ga izražamo z odpisanostjo osnovnih sredstev. Seveda praviloma obstaja večja ali manjša razlika med stopnjo odpisanosti in stopnjo zastarelosti osnovnih sredstev, kajti odpisanost je posledica politike amortiziranja in politike revaloriziranja teh sredstev, ki se jima ne posreči vedno uveljavljati popolne skladnosti z zastarevanjem osnovnih sredstev. Odpisanost osnovnih sredstev spremljamo in ocenjujemo s pomočjo stopnje odpisanosti. (Pučko, 2001, str.57 in 58). Stopnjo odpisanosti osnovnih sredstev izračunamo kot razmerje med popravkom vrednosti osnovnih sredstev in nabavno vrednostjo osnovnih sredstev. Kazalnik pove, kolikšen del nabavne vrednosti osnovnih sredstev je že odpisan. Stopnja odpisanosti ni enaka pri vseh vrstah osnovnih sredstev, čeprav so bila kupljena istočasno; odvisna je od amortizacijskih stopenj (Turk, Melavc, 1994, str. 466). Stopnja odpisanosti osnovnih sredstev se zniža na nič samo pri povsem novem osnovnem sredstvu.

Poleg stopnje odpisanosti poznamo še stopnjo neodpisanosti, ki je izražena z razmerjem med neodpisano vrednostjo osnovnega sredstva in nabavno vrednostjo osnovnega sredstva.

Stopnje odpisanosti opredmetenih osnovnih sredstev podjetja so prikazane v tabeli 14.

Tabela 14: Stopnje odpisanosti opredmetenih osnovnih sredstev (v 000 SIT) podjetja Trgoavto na dan 31.12. v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
Nabavna vrednost OS	3.536.288	3.368.497	95,3
Zemljišče	303.531	265.221	87,4
Zgradbe	2.502.516	2.539.361	101,5
Oprema	730.240	560.008	76,7
OS v pridobivanju	0	3.907	-
Popravki vrednosti	1.162.442	1.135.601	97,7
Zemljišče	0	0	-
Zgradbe	663.020	695.006	104,8
Oprema	599.422	440.595	88,2
OS v pridobivanju	0	0	-
Sedanja vrednost	2.373.845	2.232.896	94,1
Zemljišče	303.531	265.221	87,4
Zgradbe	1.839.496	1.844.355	100,3
Oprema	230.818	119.413	51,7
OS v pridobivanju	0	3.907	-
Stopnja odpisanosti (v%)	32,87	33,71	102,6
Zemljišče	0,00	0,00	-
Zgradbe	26,49	27,37	103,3
Oprema	68,39	78,68	115,0
OS v pridobivanju	0,00	0,00	-

Vir: Priloga k bilanci stanja na dan 31.12. podjetja Trgoavto, za leti 2001 in 2002.

Tabela 14 kaže nabavne vrednosti, popravke vrednosti, sedanje vrednosti in stopnje odpisanosti opredmetenih osnovnih sredstev. Stopnja odpisanosti opredmetenih osnovnih sredstev se je povečala iz 32,87% v letu 2001 na 33,71% v letu 2002. Stopnja odpisanosti zgradb je v letu 2002 znašala 27,37% in se je glede na prejšnje leto povečala za 3,3%. Nekoliko višja je bila stopnja odpisanosti opreme, ki je v istem letu znašala že več kot 78%. Naraščajoče stopnje odpisanosti imajo lahko za podjetje neugodne posledice. Glede na opravljeno analizo odpisanosti osnovnih sredstev podjetja Trgoavto pa to ni predstavljalo posebnih težav, saj je stopnja odpisanosti osnovnih sredstev dokaj nizka. Zaskrbljujoč podatek je lahko le precejšnja odpisanost opreme. Podjetje pri obračunavanju amortizacije uporablja metodo enakomernega časovnega odpisa sredstev.

4.1.2. Tehnična opremljenost dela

Tehnična opremljenost dela ima pri uspešnosti poslovanja zelo pomembno vlogo in jo v najširšem smislu računamo kot razmerje med sredstvi in številom zaposlenih. Tako sem jo izračunala tudi v svojem diplomskem delu, in sicer kot razmerje med nabavno vrednostjo

opreme in povprečnim številom zaposlenih. Opremo upoštevamo po nabavni vrednosti, saj ta natančneje izraža njeno zmogljivost. Če bi uporabili neodpisano vrednost, bi bil pri nespremenjenih okoliščinah, koeficient tehnične opremljenosti dela iz leta v leto manjši, kajti oprema bi imela zaradi amortizacije vedno manjšo neodpisano vrednost.

Tehnična opremljenost dela nam pove, koliko opreme pride na zaposlenega ob koncu obračunskega obdobja. Višji kot je koeficient tehnične opremljenosti dela, višja je potencialna uspešnost poslovanja podjetja, če je več opreme novejše.

Tabela 15: Tehnična opremljenost dela na zaposlenega (v 000 SIT) v podjetju Trgoavto na dan 31.12. v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
1. Nabavna vrednost opreme (v 000 SIT)	730.240	560.008	76,7
2. Število zaposlenih na dan 31.12.	221	200	90,5
Tehnična opremljenost dela (1/2)	3.304	2.800	84,7

Vir: Priloga k bilanci stanja na dan 31.12. in kadrovska evidenca podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

Količnik tehnične opremljenosti dela se je v letu 2002 glede na leto 2001 zmanjšal za 15,3%, kar je predvsem posledica zmanjšanja nabavne vrednosti opreme za dobrih 23 %. Pove pa nam, da je v letu 2001 na zaposlenega prišlo 3.304 tisoč SIT opreme, v letu 2002 pa 2.800 tisoč SIT opreme na zaposlenega.

4.1.3. Učinkovitost osnovnih sredstev

Z učinkovitostjo osnovnih sredstev razumemo razpoložljivi obseg zmogljivosti osnovnega sredstva na vrednostno enoto teh sredstev oziroma razmerje med razpoložljivo zmogljivostjo in nabavno vrednostjo osnovnega sredstva (Pučko, 2001, str. 62). Pri ugotavljanju učinkovitosti za celotna osnovna sredstva pa tega izračuna ne moremo upoštevati, ker ne moremo sešteti razpoložljivih zmogljivosti posameznih osnovnih sredstev. Za ocenitev učinkovitosti osnovnih sredstev sem zato izračunala razmerje med prihodki iz poslovanja in povprečno nabavno vrednostjo osnovnih sredstev v poslovnem obdobju. Pove pa nam, koliko prihodkov iz poslovanja ustvari podjetje na vsakih 100 sit vloženih osnovnih sredstev. Podjetje Trgoavto je v letu 2001 na vsakih 100 sit vloženih osnovnih sredstev ustvarilo 292 sit prihodkov iz poslovanja, leta 2002 pa 287 sit, kar predstavlja 1,7 % padec.

Zmanjšana učinkovitost osnovnih sredstev je vsekakor negativno vplivala na poslovno uspešnost podjetja. Upoštevajoč podatke iz tabele 16 je seveda jasno, da je takšno padanje učinkovitosti osnovnih sredstev povzročilo padanje vrednosti poslovnih prihodkov in ne povprečna nabavna vrednost osnovnih sredstev, saj je le-ta povečala.

Tabela 16: Učinkovitost osnovnih sredstev podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
Prihodki iz poslovanja (v 000 SIT)	10.000.412	9.915.179	99,1
Povprečna NV osnovnih sredstev (v 000 SIT)	3.428.789	3.452.393	100,7
Učinkovitost osnovnih sredstev (1/2)	2,92	2,87	98,3

Vir: Bilanci stanja podjetja Trgoavto na dan 31.12. v letih 2000, 2001 in 2002 ter izkaza poslovnega izida podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002.

4.2. Analiza gibljevih sredstev

Gibljava sredstva so tisti del premoženja, ki nenehno kroži in se spreminja iz oblike v obliko. V nasprotju s kratkoročnimi sredstvi obsegajo tudi dolgoročne poslovne terjatve, v nasprotju z obratnimi sredstvi pa tudi kratkoročne finančne naložbe.

Gibljava sredstva zajemajo naslednje postavke (Slovenski računovodski standardi, 2003, str. 49-72):

zaloge so količine materiala in trgovskega blaga v skladišču, dodelavi in pridelavi, pa tudi na poti od dobavitelja do kupca, količine nedokončane proizvodnje, proizvodov ter drobní inventar, ki ima ocenjeno dobo uporabnosti največ leto dni.

kratkoročne terjatve iz poslovanja imajo rok zapadlosti v plačilo do enega leta. To so terjatve do kupcev, dobaviteljev, do udeležencev pri razporejanju poslovnega izida in drugo.

dolgoročne terjatve iz poslovanja so terjatve iz danih potrošniških in blagovnih kreditov, ki imajo rok zapadlosti v plačilo daljši od enega leta.

kratkoročne finančne naložbe so naložbe sredstev podjetja v druga podjetja z vnaprej določenim rokom vračila, ki ne sme biti daljši od enega leta. Zajemajo naložbe v kapital drugih podjetij, kratkoročno dana posojila in kratkoročne naložbe v odkupljene lastne delnice podjetja.

denarna sredstva so gotovina v blagajni, prejeti čeki in denarna sredstva na računih v bankah in drugih finančnih organizacijah.

V okviru analize poslovanja nas pri gibljivih sredstvih zanima predvsem velikost oziroma spreminjanje velikosti skozi enoletna obdobja, saj uporaba premajhne količine gibljevih sredstev vpliva negativno na gospodarjenje, prav tako pa tudi prevelika količina. V obeh primerih dosega podjetje slabši poslovni izid, kot bi ga sicer v normalnem poslovanju (Škerbic, Rebernik, 1991, str. 101).

Tabela 17: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v%) gibljivih sredstev podjetja Trgoavto, v letih 2001 in 2002 na dan 31.12. tekočega leta

Element	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Zaloge	1.831.914	53,91	1.752.022	56,42	95,6
Kratkoročne terjatve iz poslovanja	1.412.661	41,37	1.304.805	42,02	92,4
Kratkoročne finančne naložbe	21.606	0,63	21.311	0,69	98,6
Denarna sredstva	132.175	3,89	27.084	0,87	20,5
GIBLJIVA SREDSTVA SKUPAJ	3.398.357	100,00	3.105.222	100,00	91,4

Vir: Bilanca stanja podjetja Trgoavto, na dan 31.12., za leti 2001 in 2002.

Podatki iz tabele 17 kažejo, da je bila sestava gibljivih sredstev v obeh proučevanih letih precej podobna. Najpomembnejši kategoriji sta bili zaloge in kratkoročne terjatve iz poslovanja, ki sta bili obenem tudi vzrok za zmanjšanje gibljivih sredstev. Zaloge so v letu 2002 znašale kar 56,42 % vse vrednosti gibljivih sredstev. Njihova vrednost se je v primerjavi s predhodnim letom zmanjšala za 4,4 %, kar je ugodno z vidika stroškov skladiščenja zalog. Tudi kratkoročne terjatve iz poslovanja so bile v letu 2002 nižje in sicer za 7,6 %, kar je delno posledica odpisa neizterljivih terjatev oziroma oblikovanja popravkov vrednosti. Tudi v prihodnje bo moralo podjetje skrbeti za zniževanje sredstev v kratkoročnih poslovnih terjativah, kakor tudi za zniževanje popravkov vrednosti kratkoročnih terjatev do kupcev zaradi oslabitve. Delež terjatev v celotnih gibljivih sredstvih v podjetju je, kot sem že omenila, precej velik, le-ta znaša v letu 2002 kar 42 %. Vrednost kratkoročnih finančnih naložb se v letu 2002 ni bistveno spremenila, saj so se zmanjšale le za 1,4 %. Največje zmanjšanje v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 je podjetje zabeležilo pri denarnih sredstvih (njihovo stanje konec leta 2002 je bilo 80 % nižje od stanja konec leta 2001), iz česar bi lahko sklepali, da je podjetje manj likvidno. V obeh obravnavanih obdobjih podjetje Trgoavto ni imelo dolgoročnih terjatev iz poslovanja.

4.2.1. Obračanje obratnih sredstev

Hitrost obračanja računamo za obratna sredstva in ne za gibljiva sredstva, kajti del gibljivih sredstev so tudi kratkoročne finančne naložbe, za katere je značilno, da se v poslovnem procesu ne preoblikujejo oziroma se ne obračajo. Obratna sredstva izračunamo tako, da od gibljivih sredstev odštejemo kratkoročne finančne naložbe.

Hitrost obračanja obratnih sredstev merimo s koeficientom obračanja (pove nam, kolikokrat so se obratna sredstva obrnila v določeni obliki v enem letu) in s časom trajanja enega obrata (pove nam, koliko dni so obratna sredstva vezana v isti pojavnih obliki). Koeficient obračanja obratnih sredstev izračunamo kot razmerje med poslovnimi prihodki in povprečnimi gibljivimi sredstvi, trajanje obrata pa dobimo tako, da število dni v letu primerjamo s koeficientom obračanja obratnih sredstev. Višji je koeficient obračanja in

krajši je čas vezave, manjši so stroški pri istem obsegu prodaje, saj so zanjo potrebna manjša obratna sredstva.

Poleg izračuna koeficienta obračanja obratnih sredstev sem izračunala tudi koeficient obračanja zalog in koeficient obračanja kratkoročnih terjatev, ter trajanje obrata obratnih sredstev, zalog in kratkoročnih terjatev. Izračuni so prikazani v spodnji tabeli.

Tabela 18: Obračanje gibljev sredstev v podjetju Trgoavto, v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
1. Poslovni prihodki (v 000 SIT)	10.000.412	9.915.179	99,1
2. Povprečna obratna sredstva (v 000 SIT)	3.464.997	3.230.331	93,2
3. Povprečni obseg zalog (v 000 SIT)	1.802.956	1.791.968	99,4
4. Povprečni obseg terjatev (v 000 SIT)	1.542.508	1.358.733	88,1
Koeficient obračanja obratnih sredstev (1/2)	2,89	3,07	106,2
Trajanje enega obrata obratnih sredstev (v dnevih)	126,47	118,92	94,0
Koeficient obračanja zalog (1/3)	5,55	5,53	99,6
Trajanje enega obrata zalog (v dnevih)	65,81	65,97	100,2
Koeficient obračanja terjatev (1/4)	6,48	7,30	112,7
Trajanje enega obrata terjatev (v dnevih)	56,30	50,02	88,8

Vir: Bilanca stanja na dan 31.12 v letih 2000, 2001 in 2002 ter izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto, za leti 2001 in 2002.

Izračuni v tabeli 18 kažejo, da sta se koeficienta obračanja obratnih sredstev in obračanja terjatev v letu 2002 v primerjavi s predhodnim letom povišala, kar je ugodno vplivalo na uspešnost poslovanja. Koeficient obračanja obratnih sredstev se je v letu 2002 povišal za 6,2 %, kar pomeni, da so obratna sredstva hitreje menjala svojo pojavno obliko kot v predhodnem letu, tako so se v letu 2001 obrnila 2,89-krat, v naslednjem letu pa 3,07-krat. En obrat obratnih sredstev je v letu 2002 trajal 118,92 dni, kar je za 6 % manj kot v predhodnem letu, ko je trajal 126,47 dni. Koeficient obračanja terjatev do kupcev se je v letu 2002 glede na leto 2001 povišal za 12,7 %, trajanje enega obrata terjatev pa se je zmanjšalo za 11,2 %. Koeficient obračanja zalog se je v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 zmanjšal, vendar le za 0,4 %.

5. ANALIZA ZAPOSLENIH

Kadrovska funkcija obsega izbiro ustreznih kadrov, pridobitev, pripravo, spremljanje njihovega razvoja, izobraževanje, motiviranje, zaščito, oblikovanje predlogov za delitev sredstev za plače, vodenje dokumentacije, socialno varstvo ter odpuščanje zaposlenih.

Zaposlene moramo spremljati in ocenjevati iz vseh tistih vidikov, ki pomembneje določajo uspešnost poslovanja. To pa so predvsem število zaposlenih, struktura zaposlenih po izobrazbi, struktura zaposlenih po spolu, dinamika zaposlenih in izraba delovnega časa.

Tako delitev sem upoštevala tudi v svojem diplomskem delu, saj vsaka po svoje odraža vpliv na poslovni proces.

5.1. Število zaposlenih

Glavni vir za ugotavljanje števila zaposlenih v podjetju je kadrovska evidenca podjetja. Leta upošteva vse zaposlene v rednem delovnem razmerju, ne glede na stalnost tega razmerja in ne glede na prisotnost v podjetju. Za analizo poslovanja potrebujemo podatke o številu zaposlenih za daljše časovno obdobje, zato izračunavamo povprečno število zaposlenih. Povprečno število zaposlenih lahko izračunavamo na več načinov, sama sem ga izračunala tako, da sem seštel stanje na začetku in stanje na koncu istega leta ter dobljeno stanje delila z dva. V tabeli 19 je prikazano število zaposlenih na začetku in ob koncu posameznih let in povprečno število zaposlenih v obravnavanih letih.

Tabela 19: Število zaposlenih podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
Število zaposlenih na dan 1.1.	230	221	96,1
Število zaposlenih na dan 31.12.	221	200	90,5
Povprečno število zaposlenih	226	211	93,4

Vir: Kadrovska evidenca podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

Iz tabele 19 je razvidno, da je število zaposlenih na dan 31.12. 2002 znašalo 200 zaposlenih in se je v primerjavi s predhodnim letom zmanjšalo za 9,5 %. Vzrok za to lahko pripišemo odločitvi podjetja, da zmanjša stroške dela in izboljša kadrovsko strukturo. Tako so dejavnosti, ki niso predstavljale osnovne dejavnosti družbe in sicer dejavnost čiščenja in opravljanja prevozov za lastne potrebe ukinili in te dejavnosti skupaj z zaposlenimi delavci v teh dejavnostih prenesli na druge družbe oziroma delodajalce, prav tako lahko zmanjšano število zaposlenih pripišemo upokojitvi in prenehanju začasnih delovnih pogodb.

5.2. Strukture zaposlenih

V podjetju se zavedajo pomena, ki ga ima ustrezna strokovna usposobljenost zaposlenih, saj le ta vpliva na večjo produktivnost in s tem na uspešnost poslovanja podjetja. V ta namen načrtno skrbijo za dvig izobrazbene strukture predvsem tistih delavcev, ki zasedajo takšna delovna mesta, katera zahtevajo nenehno izobraževanje in izpopolnjevanje. Velik poudarek dajejo tudi nenehnemu funkcionalnemu izobraževanju zaposlenih, ki predstavlja največji sklop dejavnosti na vseh ravneh izobraževanja. Novo zaposlenim delavcem nudijo pripravništvo, zaposlenim delavcem pa omogočajo študij ob delu, in sicer tako, da jim krijejo delno ali v celoti stroške izobraževanja. Prav tako omogočajo dijakom in študentom opravljanje obvezne delovne prakse, z namenom, da tako spoznajo perspektivne kadre, katerim kasneje omogočijo opravljanje pripravništva ali zaposlitve.

V podjetju so tako v letu 2002 omogočili in realizirali več izobraževalnih programov in usposabljanj kot v preteklih letih. Poudarek pa so dali predvsem računalniškem usposabljanju in izobraževanju tujih jezikov. Zaposlenim omogočajo s procesi usposabljanja in izobraževanja visoko stopnjo strokovnega in splošnega znanja, ustvarjalnost in smisel za timsko delo, skrb za osebno rast in razvoj delovne kariere ter večjo motiviranost.

Tabela 20: Izobrazbena struktura zaposlenih podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002 na dan 31.12.

Stopnja izobrazbe	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
I.	11	4,98	9	4,50	81,8
II.	8	3,62	3	1,50	38,0
III.	3	1,36	4	2,00	133,3
IV.	92	41,63	78	39,00	84,8
V.	77	34,84	79	39,50	102,6
VI.	17	7,69	14	7,00	82,4
VII.	13	5,88	13	6,50	100,0
Skupaj	221	100,00	200	100,00	90,5

Vir: Kadrovska evidenca podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

V tabeli 20 sem prikazala strukturo zaposlenih po izobrazbi. V njej so zaposleni razdeljeni v sedem stopenj izobrazbe. Opazimo lahko, da sta največja deleža zaposlenih v Trgoavtu v obravnavanih dveh letih predstavljali zaposleni s poklicno in srednješolsko izobrazbo. Ti so skupno predstavljali več kot 70 % vseh zaposlenih. To pa seveda ne preseneča, saj v trgovskem podjetju ne more prevladovati visoko izobražen kader. Sledijo jim zaposleni z višjo in visokošolsko izobrazbo, ki je v obeh obravnavanih letih skupno predstavljalo približno 14 % vseh zaposlenih, in se v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 skupno zmanjšalo za 10 %, predvsem na račun zmanjšanja zaposlenih s šesto stopnjo izobrazbe. Najbolj se je v podjetju zmanjšalo število zaposlenih z osnovno šolo in število polkvalificiranih zaposlenih, saj se je število zaposlenih z osnovno šolo zmanjšalo za 18,2% , število polkvalificiranih zaposlenih pa kar za 62 %.

Naslednja struktura, ki sem jo analizirala je struktura zaposlenih po spolu. Ta je prikazana v tabeli 21. Struktura po spolu nam kaže, da v podjetju v obeh proučevanih letih prevladujejo moški, in sicer dosegajo približno 80 % vseh zaposlenih. To je seveda razumljivo, če vemo, da se podjetje ukvarja s prodajo tehničnega blaga. V tabeli izstopa precejšnje zmanjšanje števila žensk, in sicer kar za 21,8 %. Zmanjšanje je povezano s prenosom dejavnosti čiščenja, v kateri prevladujejo ženske, na drugega delodajalca.

Tabela 21: Struktura zaposlenih po spolu podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002 na dan 31.12.

Spol	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Moški	166	75,11	157	78,50	94,6
Ženske	55	24,89	43	21,50	78,2
Skupaj	221	100,00	200	100,00	90,5

Vir: Kadrovska evidenca podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

5.3. Dinamika zaposlenih

Pri izračunu koeficienta neto in koeficienta bruto fluktuacije si pomagamo z bilanco gibanja zaposlenih. Neto koeficient fluktuacije je opredeljen kot razmerje med razliko števila prihodov in števila odhodov zaposlenih v proučevanem obdobju ter povprečnim številom delavcev. Bruto koeficient fluktuacije pa predstavlja razmerje med vsoto števila prihodov in odhodov in povprečnim številom zaposlenih (Lipovec, 1983, str. 181).

Pri ocenjevanju fluktuacije zaposlenih moramo ugotavljati vzroke zanjo. V podjetju ločimo normalno fluktuacijo (povzročajo jo upokojitve zaposlenih, nesreče vseh vrst, poklicne bolezni in vse opustitve dela, ki izvirajo iz vzrokov, ki niso vezani na podjetje), ki podjetju povzroča stroške, katerim se ne more izogniti in neto fluktuacijo (le-to povzročajo prenizke plače, slabi delovni odnosi, slabe možnosti za napredovanje, skratka gre za notranje vzroke, katerim bi se podjetje lahko izognilo) (Pučko, 2001, str. 68).

Tabela 22: Bilanca gibanja zaposlenih za leti 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
Stanje na dan 1.1.	230	221	96,1
Prišli med letom	23	8	34,8
Odšli med letom	32	29	90,6
Stanje na dan 31.12.	221	200	90,5
Prihodi + odhodi	55	37	67,3
Prihodi – odhodi	-9	-21	233,3
Povprečno število zaposlenih	226	211	93,4
BRUTO KOEFICIENT FLUKTUACIJE (v %)	24,34	17,54	72,1
NETO KOEFICIENT FLUKTUACIJE (v %)	-3,98	-9,95	-

Vir: Kadrovska evidenca podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

Iz tabele 22 je razvidno, da se je bruto koeficient fluktuacije leta 2002 zmanjšal kar za 27,9% oziroma iz 24,34 % v letu 2001, na 17,54 % v letu 2002, kar vsekakor pozitivno vpliva na uspešnost poslovanja podjetja. Vzrok za zmanjšanje bruto koeficienta fluktuacije

je v odločitvi podjetja, da z zmanjšanjem zaposlenih poskuša izboljšati svoj poslovni rezultat.

Neto koeficient fluktuacije je bil v obeh obravnavanih letih negativen, kar pomeni, da je več zaposlenih odšlo kakor prišlo, in sicer je v letu 2001 znašal –3,98 %, v letu 2002 pa –9,95 %. V letu 2002 se je tako koeficient neto fluktuacije povečal, kar pomeni, da je več zaposlenih odšlo glede na predhodno leto v primerjavi s številom prihajajočih. Vzrok za negativen neto koeficient fluktuacije je tudi v tem primeru v odločitvi podjetja, da z zmanjšanjem zaposlenih izboljša svoj poslovni rezultat.

5.4. Izkoriščenost delovnega časa

Delovni čas naj bi bil čas, ko naj bi ga zaposleni prebili na delovnem mestu. Pomembno pa ni samo, koliko časa prebijejo na delu, temveč tudi kako uspešni so zaposleni oziroma kako kakovostno opravljajo svoje delo ter kako so izrabili delovni čas.

Delovni čas v podjetju ni izkoriščen v celoti zaradi različnih vzrokov, kot so prazniki in prosti dnevi, bolezenski izostanki, dopusti, daljše ali krajše prekinitve dela iz različnih vzrokov in drugo. Kazalec izkoriščanja delovnega časa sloni na primerjavi dejansko opravljenega dela in možnega delovnega časa, ki je za delo na razpolago v obravnavanem časovnem obdobju (Lipovec, 1983, str. 183).

Tabela 23: Izkoriščenost delovnega časa v podjetju Trgoavto v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
1. Povprečno število zaposlenih	226	211	93,4
2. Število delovnih dni v letu	300	301	100,3
3. Možni koledarski sklad delovnih ur (1 x 2 x 8h)	542.400	508.088	93,7
4. Število plačanih opravljenih delovnih ur	591.395	556.178	94,0
Stopnja izkoriščanja delovnega časa (4/3) (v %)	109,03	109,46	100,4

Vir: Kadrovska evidenca podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

Izkoriščenost delovnega časa se je v letu 2002 malenkostno povečala, in sicer le za 0,4 % v primerjavi z letom 2001. Stopnja izrabe delovnega časa se je tako v obeh letih gibala okrog 109 %. Velja, da slabša izkoriščenost pripomore tudi k slabši poslovni uspešnosti, vendar ugotavljam, da v obravnavano podjetje z izkoriščenostjo ni imelo bistvenih težav.

Podjetje Trgoavto se zaveda, da predstavlja področje upravljanja s človeškimi viri enega ključnih dejavnikov razvoja, zato posveča temu področju vse večjo pozornost, in sicer tako da izboljšuje izobrazbeno strukturo in vodi restriktivno politiko zaposlovanja. Naj dodam le še to, da je za počutje, motivacijo, ustvarjalnost in vsaj (posredno) uspešnost zaposlenih in podjetja izjemnega pomena ustrezen sistem komuniciranja med ljudmi, zato bodo morali

vodje v podjetju nameniti določeno pozornost tudi tem odnosom. Vodstvo podjetja lahko izboljšuje klimo v podjetju z druženjem izven delovnega časa, in sicer tako da organizira zimske športne dneve, novoletne zabave in ostalo.

6. ANALIZA NABAVE

Podjetje Trgoavto je trgovsko podjetje, ki nabavlja blago široke potrošnje z namenom nadaljnje prodaje, to pa pomeni, da ustvarja dobiček na podlagi razlike v ceni. Nabava je torej za podjetje Trgoavto najpomembnejša poslovna funkcija. To je torej tista funkcija, ki pravočasno, po primerni ceni, s potrebno količino in ustrezno kakovostjo oskrbuje podjetje z blagom za nadaljnjo prodajo (Potočnik, 1996, str. 7).

Obseg in strukturo nabave lahko spremljamo in ocenjujemo po velikih skupinah surovin oz. materiala, po vrstah surovin oz. materiala, po vrstah surovin oz. materiala z vidika njihove namembnosti, po stopnji deficitarnosti surovin oz. materiala, po nabavnih trgih, po stopnji uvedenosti v našo proizvodnjo in po ABC metodi. Obseg in strukturo nabave lahko spremljamo po vrednosti ali po količinskem obsegu nabave (Pučko, 2001, str. 77). Odločila sem se za spremljanje in ocenjevanje vrednostnega obsega in strukture nabave po nabavnih trgih ter po programih z namenom, da bi ocenila vpliv sprememb na uspešnost poslovanja podjetja.

Dejavnost s katero se ukvarja podjetje Trgoavto spada v trgovinsko dejavnost. V podjetju imajo oblikovano ponudbo po specializiranih programih, in sicer elektro, rezervni deli, splošni material, motorji in kolesa, zelena tehnika in orodje ter gume. Označeni programi so tako enaki kot v poglavju o analizi prodaje.

Podjetje Trgoavto nabavlja blago na domačem in tujem trgu, kjer prevladujejo države EU- predvsem Italija. Delež nabave iz tujine je tako v letu 2002 znašal 44 %.

Tabela 24: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) nabave za podjetje Trgoavto glede na nabavni trg v letih 2001 in 2002

Element	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Domači trg	2.489.831	55,00	2.223.381	56,00	89,3
Tuji trg	2.037.135	45,00	1.746.943	44,00	85,8
SKUPAJ	4.526.966	100,00	3.970.324	100,00	87,7

Vir: Interni podatki o nabavi podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

Iz tabele 24 je razvidno, da se je vrednost nabave na domačem in tujem trgu v letu 2002 zmanjšala za 12,3 % glede na leto 2001. V strukturi nabave prevladuje delež nabave na domačem trgu in sicer je v letu 2002 znašal 56 %.

Tabela 25: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) nabave podjetja Trgoavto po programih v letih 2001 in 2002

Program	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Elektro	713.727	15,77	707.204	17,81	99,1
Rezervni deli	987.814	21,82	716.218	18,04	72,5
Splošni material	533.391	11,78	485.460	12,23	91,0
Motorji, kolesa	1.107.135	24,46	934.008	23,52	84,4
Zelena tehnika, orodje	756.852	16,72	723.854	18,23	95,6
Gume	428.047	9,46	403.580	10,16	94,3
SKUPAJ	4.526.966	100,00	3.970.324	100,00	87,7

Vir: Interni podatki o nabavi podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002.

Obseg nabave blaga se je torej v letu 2002 zmanjšal za 12,3 % v primerjavi s predhodnim letom in je dosegel vrednost 3.970.324 tisoč SIT, kateri je sledila tudi zmanjšana prodaja in zmanjšan prihodek od poslovanja, vse to pa negativno vplivalo na poslovanje podjetja. Do znižanja je prišlo pri vseh programih. Najbolj se je zmanjšala vrednost nabave rezervnih delov, kar za 27,5 % v primerjavi s predhodnim letom.

6.1. Nabavne poti in dobavitelji

Nabavne poti so kanali, po katerih prihaja nabavljeno blago od proizvajalca do podjetja. Ločimo tri vrste nabavnih poti, in sicer neposredno, posredno in kombinirano obliko nabavne poti (Potočnik, 1996, str. 56). Obravnavano podjetje Trgoavto d.d. večino blaga kupuje neposredno od proizvajalcev, tako domačih kakor tujih, kjer prevladujejo države EU-predvsem Italija. Delež nabave iz tujine je tako v letu 2002 znašal 44 %.

Za uspešno poslovanje je pomembna tudi izbira dobaviteljev, saj so prav oni tisti, ki določajo nabavne cene in plačilne roke. Podjetje se do dobaviteljev, katerih število zmanjšujejo (tako je podjetje v letu 2001 imelo 797 dobaviteljev, v naslednjem letu pa se je število le-teh zmanjšalo na 765) zavzema za dodatne ukrepe, ki ščitijo njihovo poslovanje. V novih nakupnih pogodbah vzpostavljajo dobaviteljem omejitve do cenovne politike, dodatne popuste za stalnost poslovanja, kakovost blaga, širine asortimana, načina plačila oziroma vzajemnih nakupih in plačilnih rokov. Prizadevajo si povečati doslednost za izvedbo restriktivnejših pogojev na trgu dobaviteljev.

7. ANALIZA PRODAJE

Prodajna funkcija je ena izmed temeljnih funkcij v podjetju, še posebej v trgovskem podjetju, v katerem je glavna naloga prodajanje. Prodaja je torej najbolj kritična dejavnost podjetja, ki zaključuje poslovni proces in prek katere podjetje spreminja svoje izdelke oziroma storitve v denarno obliko. Dejavnost prodaje obsega organiziranje prodaje,

preučevanje trga, planiranje prodaje, oblikovanje prodajnega asortimenta, oblikovanje prodajnih cen, prodajne metode, promocijske dejavnosti, vse postopke pri obdelavi povpraševanja, sklepanje pogodb, izvrševanje naročil, evidenco prodaje in analizo prodaje (Potočnik, 1996, str. 91).

Prodaja vsakega podjetja je odvisna od objektivnih in subjektivnih dejavnikov. Objektivni dejavniki, ki vplivajo na prodajo so obstoječe potrebe kupcev, razmere na prodajnem trgu, stopnja razvitosti gospodarstva, gospodarski sistem in politika, med subjektivnimi dejavniki pa sposobnosti in prizadevnost prodajalcev, brez katerih je težko pričakovati uspešno prodajo (Pučko, 2001, str. 113).

V okviru analize prodaje bom analizirala njen vpliv na uspešnost poslovanja podjetja z vidika obsega in strukture prodaje po prodajnih trgih podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002, po programih vezanih na vozila in blago široke potrošnje ter prodajne poti. Prodaja podjetja Trgoavto ni sezonskega značaja, zato v diplomskem delu nisem analizirala toka prodaje.

7.1. Obseg in struktura prodaje po prodajnih trgih

Podjetje Trgoavto se osredotoča predvsem na prodajo na domačem trgu ter skuša povečati poslovne aktivnosti tudi na trgu Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Srbije in Črne gore. To potrjujejo tudi podatki v tabeli 26. Prodaja v tujino je tako znašala v letu 2001 le 2,7 % celotne letne prodaje, v letu 2002 pa 3,1 %, kar predstavlja 8 % rast.

Tabela 26: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) prodaje podjetja Trgoavto po prodajnih trgih v letih 2001 in 2002

Element	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Prodaja na domačem trgu	5.777.427	97,30	5.411.349	96,90	93,7
Prodaja na tujem trgu	160.319	2,70	173.119	3,10	108,0
SKUPAJ	5.937.746	100,00	5.584.468	100,00	94,1

Vir: Letno poročilo 2001 in 2002.

7.2. Obseg in struktura prodaje po programih

Iz tabele 27 je razvidno, da se je celotni obseg prodaje v letu 2002 zmanjšal za dobrih 6 % glede na leto 2001. Glavni razlog za padanje prodaje je padec na področju prodaje rezervnih delov (prodaja rezervnih delov se je v letu 2002 namreč zmanjšala za 18,3 % v primerjavi s predhodnim letom), kar lahko pripišemo upadu storitve v servisni delavnici, ki je delno posledica poseganja kupcev po t. i. »sivem« rezervnem delu, delno pa tudi posledica izboljšav novih motorjev, ki imajo tudi do petkrat podaljšan interval rednega vzdrževanja. Omenjeni dejavniki so tudi vzrok za nastanek splošne krize na trgu.

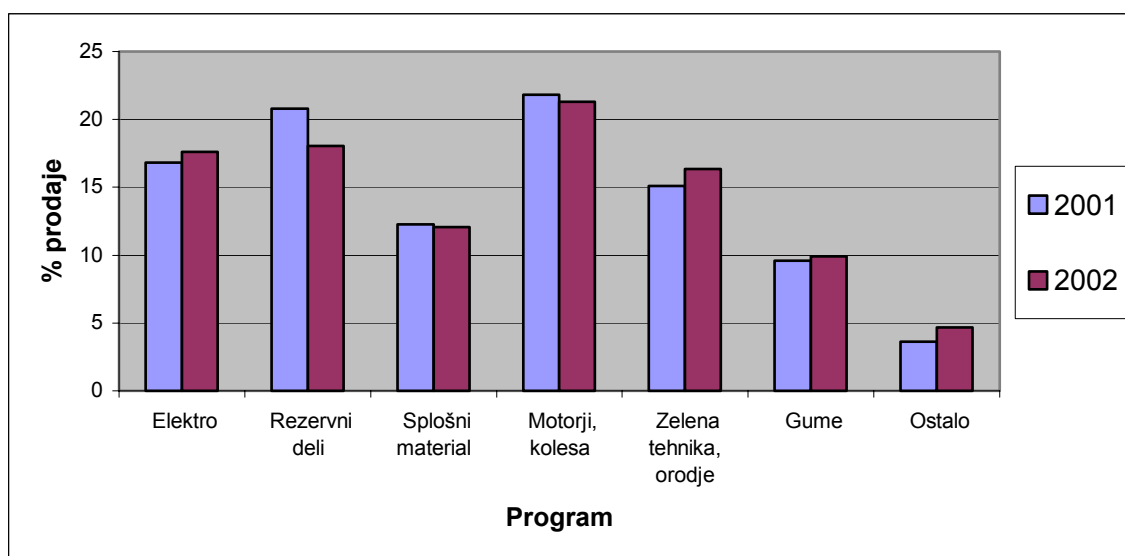
Tabela 27: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) prodaje po programih podjetja Trgoavto, v letih 2001 in 2002

Program	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Elektro	999.500	16,83	983.502	17,61	98,4
Rezervni deli	1.234.806	20,80	1.008.755	18,06	81,7
Splošni material	728.792	12,27	673.672	12,06	92,4
Motorji, kolesa	1.295.608	21,82	1.190.551	21,32	91,9
Zelena tehnika, orodje	895.193	15,08	913.764	16,36	102,1
Gume	569.139	9,58	554.056	9,92	97,3
Ostalo	214.708	3,62	260.168	4,66	121,2
SKUPAJ	5.937.746	100,00	5.584.468	100,00	94,1

Vir: Letno poročilo 2002.

Struktura prodaje podjetja po programih je prikazana v sliki 3.

Slika 3: Struktura prodaje po programih (v %) podjetja Trgoavto za leti 2001 in 2002

Vir: Tabela 27.

7.3. Prodajne poti

Pojem prodajnih poti lahko opredelimo kot sestav organizacijski enot v blagovnem prometu, preko katerih potuje proizvod od proizvajalca do končnega potrošnika ali pa do drugega proizvajalca. Ločimo posredne in neposredne prodajne poti. Neposredna prodajna pot pomeni prodajo direktno kupcu, posredna prodajna pot pa vključuje še enega ali več posrednikov (Kotnik, 1991, str. 235).

Podjetje Trgoavto prodaja na domačem trgu preko svojih prodajaln po vsej Sloveniji, v obravnavanih letih pa si je podjetje izboljšalo položaj na trgu s strateškim povezovanjem z Omv Istrabenzom, katerega črpalke so se oskrbovale iz Trgoavta.

V tabeli 28 sem prikazala obseg in strukturo prodaje podjetja razdeljeno na veleprodajo in maloprodajo.

Tabela 28: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) prodaje glede na veleprodajo in maloprodajo podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002

Prodaja	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
Veleprodaja	3.117.228	52,50	2.655.453	47,55	85,2
Maloprodaja	2.820.518	47,50	2.929.015	52,45	103,8
SKUPAJ	5.937.746	100,00	5.584.468	100,00	94,1

Vir: Letno poročilo 2002.

V tabeli 28 je vidno ožjenje prodaje na področju veleprodaje (le-ta se je v letu 2002 zmanjšala za dobrih 15 %), kar je posledica težav pri solventnosti kupcev v veleprodaji. Gre predvsem za kupce, ki so bili v preteklosti dobri kupci na področju artiklov široke potrošnje in imajo do pet poslovalnic. Delovanje podjetja v takih okoliščinah je bilo težavno in seveda tudi rizično. Na splošno, pa je bilo opazno zapiranje dejavnosti manjših podjetij, predvsem trgovskih, tudi na področju ponudbe rezervnih delov, kar kaže na prej omenjeno krizo na trgu.

8. ANALIZA FINANCIRANJA

V okviru finančne funkcije se ukvarjamo s priskrbo sredstev, z njihovimi naložbami in s smotrnim preoblikovanjem, z vračanjem sredstev in s preoblikovanjem obveznosti do virov sredstev. Analiza financiranja je proces poznavanja poslovanja iz vidika problematike financiranja podjetja, lahko bi tudi rekli, da ugotavljamo finančno zdravje podjetja (Franič, 1995, str. 129). Finančna funkcija je najtesneje povezana z vsemi drugimi poslovnimi funkcijami, saj imajo namreč vse poslovne odločitve (proizvodne, investicijske, tržne,...) v končni fazi finančne posledice, ki se skupaj izražajo na ravni podjetja (Mramor, 1993, str. 21).

Financiranje podjetja razdelimo na dva dela (Lipovec, 1983, str. 49):

- *aktivno financiranje*, ki pomeni vlaganje finančnih sredstev v različne oblike oziroma dele reprodukcijskega procesa in
- *pasivno financiranje*, ki zajema nabavljanje finančnih sredstev iz raznih virov.

Pri analizi financiranja sem se osredotočila na obseg in strukturo obveznosti do virov sredstev, na razmerja med strukturo sredstev in strukturo virov, finančno stabilnost in plačilno sposobnost.

8.1. Analiza obveznosti do virov sredstev

Z viri sredstev razumemo pravne in fizične osebe, ki vlagajo, posojajo ali kako drugače prispevajo k sredstvom podjetja (Pučko, Rozman, 1995, str. 76). Obveznosti podjetja do virov so prikazane na pasivni strani oziroma na desni strani bilance stanja. Njihova vrednost je vedno uravnotežena z vrednostjo vseh sredstev podjetja, saj ima vsako sredstvo svoj vir in se zato sredstva in viri v celoti ujemajo. Pri analiziranju obveznosti do virov sredstev ugotavljamo, kje družba nabavlja finančne vire, kakšno sestavo virov ima in v kolikšni meri je ta sestava ustrezna.

Tabela 29: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) obveznosti do virov sredstev podjetja Trgoavto, v letih 2001 in 2002

Element	2001	%	2002	%	Indeks 02/01
A. KAPITAL	3.430.933	59,03	3.339.223	60,38	97,3
1. Vpoklicani kapital	908.631	15,63	847.604	15,33	93,3
2. Rezerve iz dobička	503.342	8,66	538.898	9,74	107,1
3. Preneseni čisti poslovni izid	553.950	9,53	658.387	11,90	118,9
4. Čisti poslovni izid poslovnega leta	151.841	2,61	69.363	1,25	45,7
5. Prevrednotovalni popravki kapitala	1.313.169	22,59	1.224.971	22,15	93,3
B. REZERVACIJE	0	0,00	0	0,00	-
C. DOLG. FINANČNE OBVEZNOSTI	277.448	4,77	167.932	3,04	60,5
D. DOLG. POSLOVNE OBVEZNOSTI	0	0,00	119.339	2,16	-
E. KRAT. FINANČNE OBVEZNOSTI	472.287	8,13	595.878	10,77	126,2
F. KRAT. POSLOVNE OBVEZNOSTI	1.627.477	28,00	1.308.432	23,66	80,4
G. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	4.056	0,07	0	0,00	-
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	5.812.201	100,00	5.530.804	100,00	95,2

Vir: Bilanca stanja podjetja Trgoavto, na dan 31.12., za leti 2001 in 2002.

Iz tabele 29 razberemo, da so se obveznosti do virov sredstev v letu 2002 zmanjšale za 4,8%, za toliko kot so se zmanjšala tudi sredstva podjetja. Delež kapitala je v letu 2002 znašal kar 60,38 %, vendar se je glede na leto 2001 zmanjšal za 2,7 %. Kljub temu ostaja kapital še vedno prevladujoča oblika obveznosti do virov sredstev, kar pomeni, da v podjetju prevladujejo obveznosti do virov sredstev, ki niso vračljiva in da so dolгови udeleženi s približno 40 % deležem celotnih obveznosti do virov sredstev.

V nadaljevanju sem za ocenjevanje ustrezne strukture obveznosti do virov sredstev uporabila dva samostojna kazalca financiranja, in sicer stopnjo kapitalizacije ter stopnjo zadolženosti podjetja (Pučko, 2001, str.131). S pomočjo teh kazalcev namreč analiziramo

razmerje med različnimi viri sredstev ter sredstvi podjetja, pri čemer ugotavljamo, ali so ta razmerja ustrezna.

Stopnja kapitalizacije je opredeljena kot razmerje med lastnimi in vsemi viri, stopnja zadolženosti pa kot razmerje med tujimi in vsemi viri. V praksi velja priporočilo, da naj bi bili lastni in tuji viri sredstev v razmerju 1:1. To pomeni, da naj bi lastni kapital pokrival vsaj tuje vire. V nasprotnem primeru je varnost naložbe v takšno družbo za upnike tvegana, kar se odraža v ceni tujih virov (Pučko, 2001, str. 132). Financiranje podjetja s kapitalom praviloma zagotavlja varnejše poslovanje in neodvisnost podjetja pri svojih odločitvah.

Tabela 30: Stopnja kapitalizacije in stopnja zadolženosti podjetja Trgoavto, v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
1. Lastni viri (v 000 SIT)	3.430.933	3.339.228	97,3
2. Tuji viri (v 000 SIT)	2.381.268	2.191.576	92,0
3. Vsi viri (v 000 SIT)	5.812.201	5.530.804	95,2
Stopnja kapitalizacije (1/3)	0,59	0,60	101,7
Stopnja zadolženosti (2/3)	0,41	0,40	97,6

Vir: Bilanca stanja podjetja Trgoavto, na dan 31.12., za leti 2001 in 2002.

Iz tabele 30 je razvidno, da ima podjetje več lastnih kot tujih virov. V letu 2002 je podjetje 60 % sredstev financiralo s kapitalom, ostalih 40 % pa s tujimi viri, in se tako v primerjavi s predhodnim letom skorajda ni spremenilo. Glede na to lahko trdimo, da podjetje izkazuje razmeroma visoko finančno varnost in neodvisnost.

8.2. Analiza razmerij med strukturo sredstev in strukturo virov

Ocenjevanje razmerij med sredstvi in viri sredstev kaže na nekatere značilnosti poslovanja podjetja. Iz teh razmerij lahko ugotavljamo finančne kazalnike, s pomočjo katerih presojamo plačilno sposobnost in finančno stabilnost podjetja (Igličar, Hočevár, 1997, str. 236).

V tabeli 31 sem bilanci stanja razčlenila na podbilanci po ročnosti. To nam omogoča ugotavljati razmerja med sestavo sredstev in virov sredstev oziroma pokaže nam, ali v družbi financirajo posamezne skupine sredstev z ustreznimi skupinami virov sredstev ali temu ni tako (Pučko, 2001, str. 140).

Tabela 31: Presek bilance stanja Trgoavta po ročnosti na dan 31.12. v letih 2001 in 2002

Element	2001				2002			
	Aktiva		Pasiva		Aktiva		Pasiva	
	Vrednost	%	Vrednost	%	Vrednost	%	Vrednost	%
Kratkoročno vezano	3.410.905	58,69	2.103.820	36,20	3.105.222	56,14	1.904.310	34,43
Dolgoročno vezano	2.401.296	41,31	3.708.381	63,80	2.425.582	43,86	3.626.494	65,57
Skupaj	5.812.201	100,00	5.812.201	100,00	5.530.804	100,00	5.530.804	100,00

Vir: Bilanci stanja podjetja Trgoavto na dan 31.12. v letih 2001 in 2002.

Iz tabele 31 lahko ugotovimo, da se razlika med kratkoročno in dolgoročno vezano aktivo in pasivo v obeh proučevanih obdobjih ni bistveno spremenila. Podjetju je uspelo z dolgoročnimi viri financirati vsa dolgoročna sredstva in tudi del kratkoročnih. Gre za konzervativno, a vendarle varno politiko financiranja poslovanja, ki ima to slabost, da so običajno dolgoročni viri dražji od kratkoročnih.

8.3. Finančna stabilnost

Finančno stabilnost imenujemo tudi dolgoročna finančna uspešnost in je sposobnost podjetja, da bo v polnem znesku poravnalo svoje še nedospele dolgove (Ivanjko, 1999, str. 85-98).

Količnik finančne stabilnosti je glavni kazalec dolgoročnega finančnega ravnovesja. Definiran je kot razmerje med dolgoročnimi viri sredstev in dolgoročno vezanimi sredstvi. Če vrednost količnika finančne stabilnosti ne dosega 1 bo imelo podjetje težave pri ohranjanju svoje likvidnosti, kajti del dolgoročno vezanih sredstev financira z dolgoročnimi viri. Če pa vrednost količnika presega vrednost 1 pomeni, da ima podjetje prevelike dolgoročne vire sredstev, kar je praviloma nesmotrno (Pučko, 2001, str. 141).

Tabela 32: Količnik finančne stabilnosti podjetja Trgoavto, v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
1. Dolgoročni viri sredstev (v 000 SIT)	3.708.381	3.626.494	97,8
2. Dolgoročna sredstva (v 000 SIT)	2.401.296	2.425.582	101,0
Količnik finančne stabilnosti (1/2)	1,54	1,50	97,4

Vir: Bilanca stanja podjetja Trgoavto, na dan 31.12., v letih 2001 in 2002.

Kot je razvidno iz tabele 32, je podjetje v obravnavanih letih dolgoročna sredstva financiralo izključno z dolgoročnimi viri. Z dolgoročnimi viri mu je uspelo pokriti celo del kratkoročnih sredstev. Iz tega lahko sklepam, da podjetje ni imelo likvidnostnih težav. Vidimo, da je količnik finančne stabilnosti namreč v letu 2002 znašal 1,5 in se je glede na

leto 2001 zmanjšal za 2,6 %, vendar velja poudariti, da omenjeno zmanjšanje za podjetje ni zaskrbljujoče.

8.4. Plačilna sposobnost

Plačilna sposobnost podjetja pomeni sposobnost poravnati v danem trenutku zapadle dolgove. Razlikujemo kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost. Kratkoročna plačilna sposobnost je sposobnost podjetja, da ob zapadlosti pravočasno poravna vse svoje obveznosti, ob primeru nesposobnosti pa sprejme določene ukrepe. Dolgoročna plačilna sposobnost pa predstavlja stanje prezadolženosti, stanje kapitalske neustreznosti in tveganje (Bergant, 2000, str. 42-44).

Plačilno sposobnost podjetja ocenjujemo s pomočjo različnih kazalcev. Ti kazalci so (Pučko, 2001, str. 142):

- *količnik obratne likvidnosti*, ki je opredeljen kot razmerje med obratnimi sredstvi ter kratkoročnimi obveznostmi.
- *količnik hitrega preizkusa likvidnosti*, ki je opredeljen kot razmerje med razliko obratnih sredstev in zalog ter kratkoročnimi obveznostmi.
- *količnik denarne likvidnosti*, ki je opredeljen kot razmerje med denarnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi

Tabela 33: Kazalci likvidnosti podjetja Trgoavto, v letih 2001 in 2002

Element	2001	2002	Indeks 02/01
1. Obratna sredstva (v 000 SIT)	3.376.751	3.083.911	91,3
2. Zaloge (v 000 SIT)	1.831.914	1.752.022	95,6
3. Denarna sredstva (v 000 SIT)	132.175	27.084	20,5
4. Kratkoročne obveznosti (v 000 SIT)	2.099.764	1.904.310	90,7
Količnik obratne likvidnosti (1/4)	1,61	1,62	100,3
Količnik hitrega preizkusa likvidnosti ((1-2/4))	0,74	0,70	94,3
Količnik denarne likvidnosti (3/4)	0,06	0,01	22,6

Vir: Bilanca stanja podjetja Trgoavto, na dan 31.12., za leti 2001 in 2002.

Iz tabele 33 je razvidno, da je bila vrednost količnika obratne likvidnosti v letu 2002 1,62 in se je v primerjavi z letom 2001 povečala za 0,3 %, vendar ni dosegla priporočljive minimalne vrednosti 2. Vrednost količnika hitrega preizkusa likvidnosti je v letu 2002 znašala 0,7 in se je glede na predhodno leto zmanjšala za 5,7 %. Tudi omenjeni kazalec ni dosegel priporočljive minimalne vrednosti 1. Bolj opazno je bilo zmanjšanje vrednosti kazalca denarne likvidnosti za 77,4 % v letu 2002 glede na predhodno leto. Vzrok temu je bilo predvsem zmanjšanje vrednosti denarnih sredstev v letu 2002 za kar 79,5 %.

Iz povedanega lahko povzamem, da se je likvidnost družbe v letu 2002 nekoliko poslabšala, kljub temu pa podjetje v letu 2002 ni imelo bistvenih težav z likvidnostjo. Opozoriti je treba le še na to, da se kazalci likvidnosti ugotavljajo statično, torej na določen dan, potrebno pa bi jih bilo spremljati dinamično, torej v nekem obdobju, če bi hoteli ugotoviti dejansko plačilno sposobnost podjetja. Kljub tej pomanjkljivosti pa izračunani kazalniki predstavljajo pomembno informacijo za zunanje uporabnike.

8.5. Analiza izkaza finančnega izida

Izkaz finančnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja in denarnih sredstev in njihovih ustreznikov za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja (Slovenski računovodski standardi, 2003, str. 187).

V izkazu finančnega izida so skozi najrazličnejše spremembe prihodkov in odhodkov, sredstev in obveznosti do virov sredstev, prikazani vplivi na končno stanje denarnih sredstev, ki pa je enako vsoti gotovine v blagajni, knjižnega denarja na računu pri banki in gotovine na poti ter denarnih ustreznikov (čeki). Pod denarnimi ustrezniki razumemo vsa tista sredstva, ki so zlahka in hitro oziroma v bližnji prihodnosti unovčljiva v vnaprej znan znesek denarnih sredstev.

Izkaz finančnega izida je sestavljen iz podatkov izkaza poslovnega izida kot tudi iz bilance stanja. Podatki obeh izkazov so v izkazu finančnega izida prikazani po finančnih tokovih, znotraj le-teh pa spadajo med pritoke in odtoke (Zadravec, 2003, str. 135-138).

Iz tabele 34 je razvidno, da je podjetje Trgoavto poslovno leto zaključilo z razmeroma nižjimi denarnimi sredstvi glede na začetek leta 2002. Razlog za zmanjšanje je predvsem posledica povečanih investicij v obravnavanem letu.

Tabela 34: Izkaz finančnega izida v letu 2002 (v 000 SIT)

Element	Znesek
Pritoki pri poslovanju	9.939.860
Poslovni prihodki	9.915.179
Začetne manj končne poslovne terjatve	12.976
Začetne manj končne aktivne kratkoročne časovne razmejitve	11.705
Odtoki pri poslovanju	-9.718.000
Poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij	-9.566.794
Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	-13.877
Končne manj začetne zaloge	-43.147
Začetni manj končni poslovni dolgovi	-90.398
Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitve	-3.784
Pribitek pritokov (odtokov) pri poslovanju	221.860
Pritoki pri naložbenju	-19.810
Pobotano zmanjšanje neopred. Dolg. Sredstev (razen za prevred.)	-19.810
Pobotano zmanjšanje krat. Fin.naložb (razen za prevred.)	-
Odtoki pri naložbenju	-299.014
Pobotano povečanje opred. Osn. Sredstev (razen za prevred.)	-146.657
Pobotano povečanje dolg. Fin. Naložb (razen za prevred.)	-151.201
Pobotano povečanje kratk. Fin. Naložb (razen za prevred.)	-1.156
Pribitek pritokov (odtokov) pri naložbenju	-318.824
Pritoki pri financiranju	211.236
Finančni prihodki, ki se nanšajo na financiranje (razen za prevred.)	55.924
Pobotano povečanje kratk. Fin. Dolgov (razen za prevred.)	155.312
Odtoki pri financiranju	-210.486
Finančni odhodki, ki se nanšajo na financiranje (razen za prevred.)	-119.605
Pobotano zmanjšanje dolg. Fin. Dolgov (razen za prevred.)	-90.881
Pribitek pritokov (odtokov) pri financiranju	750
Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov	27.084
Finančni izid v obdobju	-96.214
Začetno stanje denarnih sredstev	123.298

Vir: Letno poročilo podjetja Trgoavto za leto 2002.

SKLEP

Analizo poslovanja podjetja Trgoavto zaključujem s sklepnim poglavjem, v katerem sem prišla do zaključka, da je podjetje poslovno leto 2002 zaključilo s čistim dobičkom, a se je le-ta v primerjavi s predhodnim letom znižal, in sicer za 8,9 %. Potrebno je izpostaviti, da je bil pozitiven poslovni rezultat posledica dobička iz poslovanja, saj je podjetje tako v letu 2001, kakor v letu 2002 dosegalo izgubo iz financiranja. Dobičkonosnost kapitala, dobičkonosnost sredstev ter dobičkovnost prihodkov so se v letu 2002 znižali. V letu 2002 se je povečala le produktivnost dela za 4,9 % glede na predhodno leto. Kazalci ekonomičnosti podjetja so v obeh letih pozitivni, vendar kakšnih bistvenih učinkov k uspešnejšemu poslovanju podjetja nisem zasledila.

Pri analizi sredstev podjetja Trgoavto d.d. je bilo v letu 2002 opaziti zmanjšanje deleža gibljivih sredstev in povečanje stalnih sredstev v strukturi celotnih sredstev. V letu 2002 so gibljiva sredstva predstavljala 56,14 % celotnih sredstev, kar ni presenetljivo glede na dejavnost, ki jo podjetje opravlja.

Analiza zaposlenih je pokazala, da se je povprečno število zaposlenih, izračunano kot povprečje stanja na začetku in koncu posameznih let, zmanjšalo za 6,6 %, kar podjetje opravičuje z zmanjšanimi stroški dela in dodatnim izobraževanjem obstoječih zaposlenih. Zmanjšala pa se je tudi bruto fluktuacija za 27,9 %. V podjetju prevladujejo zaposleni s poklicno in srednješolsko izobrazbo, ki predstavljajo skupno 70 % vseh zaposlenih. Spolna struktura zaposlenih se ni bistveno spremenila, tako so tudi v letu 2002 prevladovali moški.

Ker je podjetje Trgoavto trgovsko podjetje, je analiza nabavne in prodajne funkcije zelo pomembna. V letu 2002 sta se tako nabava kot prodaja znižali. Analiza prodaje je pokazala, da se je obseg prodaje znižal za dobrih 6 %, posledično so se zmanjšali tudi prihodki od prodaje. Največji problem je podjetje zabeležilo pri prodaji rezervnih delov, katerih delež je v letu 2002 znašal 18 % vsega blaga, vrednost njihove prodaje pa se je zmanjšala kar za 18,3 %. Vzrok za padec prodaje rezervnih delov je predvsem v upadu storitve v servisni delavnici. Menim, da je resnejši problem podjetja v letu 2002 v padanju prodaje, saj se podjetje srečuje z omejenostjo domačega trga, zato bo moralo nujno povečati prodajo na tujih trgih, kar deloma že izvajajo na trgih bivše Jugoslavije. Podjetje ima vsekakor to prednost, da na teh trgih ni popolnoma neznano, zaradi preteklega delovanja. Poleg tega se bo moralo podjetje v prihodnosti osredotočiti predvsem na tiste, ki prodajo dejansko izvajajo, to pa so zaposleni. Zato jih je potrebno stalno izobraževati o prodajnih tehnikah, skrbeti za njihov razvoj, nagrajevanje, motiviranost in strokovno usposobljenost. Seveda pa to ni vse za dvig prodaje, saj je le-ta odvisna od številnih drugih dejavnikov, med katerimi so zelo pomembni tudi urejenost samih trgovin, mnenje, ki ga ima kupec o podjetju, oblike plačevanja in nenazadnje tudi cene in kakovost blaga. Zato je torej pomembna tudi izbira dobaviteljev.

Analiza financiranja je pokazala, da je v letu 2002 glede na leto 2001 prišlo do zmanjšanja obveznosti do virov sredstev za 4,8 %. Pri tem je največji strukturni delež v podjetju zavzemal kapital, kar pomeni manjše tveganje poslovanja za podjetje. Financiranje podjetja z lastnim kapitalom predstavlja za podjetje konkurenčno prednost in mu omogoča tudi večjo neodvisnost. Stopnja kapitalizacije nam pove, da delež tujega kapitala ni presegel deleža lastnega kapitala. Tudi stopnja zadolženosti kaže, da je delež tujega kapitala v podjetju v letu 2002 enak 40 %.

Podjetje Trgoavto je v svojem 40-letnem delovanju doživelo marsikaj. Kljub slabšim rezultatom v letu 2002 glede na leto poprej, je dokaj uspešno podjetje, ki z vse prizadevnejšim izboljševanjem svojega poslovanja potrjuje moj optimizem glede njihovega prihodnjega delovanja. To seveda potrjujejo tudi dejanski premiki v smeri boljših poslovnih rezultatov, ki se kažejo v poslovni usmeritvi podjetja na trge bivše Jugoslavije (8% povečana prodaja v tujini v letu 2002), zmanjševanju stroškov dela, spremenjeni organizacijski strukturi s poudarjeno prodajno in trženjsko funkcijo. Ponovno pa je treba opozoriti na resnost pristopa vseh zaposlenih, saj si dolgoročno uspešnost zagotovijo samo s skupnim sodelovanjem vseh zaposlenih, kajti prav oni lahko bistveno več prispevajo k boljšim rezultatom.

LITERATURA

1. Bergant Živko: Vpliv zakona o finančnem poslovanju podjetij na delo analitikov. Zbornik referatov: Pomen analiziranja za kakovost odločitev in drugih ravnateljev ter strokovnjakov. Portorož, Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, 2000. 202 str.
2. Brigham Eugene, Gapenski Louis: Financial management. University of Florida: The Dryden press, 1994. 1135 str.
3. Franetič Damjan: Analiza financiranja v podjetju. Zbornik referatov: 1. Strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož, Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995. 244 str.
4. Igličar Aleksander, Hočevnar Marko: Računovodstvo za managerje. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1997. 423 str.
5. Ivanjko Šime: Zakon o finančnem poslovanju podjetij s pravnega vidika. Zbornik referatov 14. posvetovanja društva računovodij, finančnikov in revizorjev. Maribor: Grafična delavnica črka, 1999. 245 str.
6. Kadoič Štefan: Ekonomika poslovnega sistema. Kranj: Moderna organizacija, 1998. 238 str.
7. Kavčič Slavka, et. al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999. 808 str.
8. Kotnik Drago: Prodajna politika. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1991. 323 str.
9. Lipovec Filip: Analiza in planiranje poslovanja. Ljubljana: ČGP Delo, TOZD Gospodarski vestnik, 1983. 401 str.
10. Mramor Dušan: Uvod v poslovne finance. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1993. 312 str.
11. Potočnik Vekoslav: Komercialno poslovanje z osnovami trženja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1996. 361 str.
12. Pučko Danijel: Analiza in načrtovanje poslovanja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001. 335 str.
13. Pučko Danijel, Rozman Rudi: Ekonomika in organizacija podjetja. 1. knjiga: Ekonomika podjetja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1995. 344 str.
14. Rebernik Miroslav: Ekonomika podjetja. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1994. 298 str.
15. Rozman Rudi: Management. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1993. 308 str.
16. Samuelson A. Paul, Nordhaus D William: Economics. USA, 1995. 789 str.
17. Slovenski računovodski standardi 2001. 2. izdaja. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2003. 339 str.
18. Stepko Draga: Ekonomika podjetja IV. Analiza uspešnosti gospodarjenja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1989. 82 str.
19. Škerbic Majda, Rebernik Miroslav: Ekonomika podjetja. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1991. 336 str.

20. Tekavčič Metka: Nekateri vidiki analize uspešnosti poslovanja. Zbornik referatov: 1. Strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož, Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995. 244 str.
21. Turk Ivan: Uvod v ekonomiko poslovnega sistema. Ljubljana: Zveza društev računovodskih in finančnih delavcev Slovenije, 1990. 332 str.
22. Turk Ivan, Melavc Dane: Uvod v računovodstvo. Kranj: Moderna organizacija, 1994. 492 str.
23. Zadavec Rajko: Zaključni račun po novem. Ljubljana: Primath, 2003. 408 str.
24. Žnidaršič Kranjc Alenka: Ekonomika podjetja. Postojna: DEJ, d.o.o., 1995. 272 str.

VIRI

1. Bilanca stanja podjetja Trgoavto d.d. na dan 31.12.2000.
2. Bilanca stanja podjetja Trgoavto d.d. na dan 31.12.2001.
3. Bilanca stanja podjetja Trgoavto d.d. na dan 31.12.2002.
4. Interni podatki o nabavi podjetja Trgoavto d.d. za leto 2001.
5. Interni podatki o nabavi podjetja Trgoavto d.d. za leto 2002.
6. Izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto d.d. za leto 2001.
7. Izkaz poslovnega izida podjetja Trgoavto d.d. za leto 2002.
8. Kadrovska evidenca podjetja Trgoavto d.d. za leto 2001.
9. Kadrovska evidenca podjetja Trgoavto d.d. za leto 2002.
10. Letno poročilo podjetja Trgoavto d.d. za leto 2001.
11. Letno poročilo podjetja Trgoavto d.d. za leto 2002.
12. Notranja evidenca kadrovske službe za leto 2003.

PRILOGE

Priloga 1: Podatki iz bilanc stanja podjetja Trgoavto d.d. na dan 31.12. v letih 2001 in 2002 v tekočih cenah in stalnih cenah iz leta 2002 (v 000 SIT)

ELEMENT	2001		2002
	tekoče cene	stalne cene	stalne cene
A. STALNA SREDSTVA	2.240.015	2.401.296	2.425.582
1. Neopredmetena dolgoročna sredstva	3.258	3.493	19.136
2. Opredmetena osnovna sredstva	2.214.408	2.373.845	2.232.896
3. Dolgoročne finančne naložbe	22.349	23.958	173.550
B. GIBLJIVA SREDSTVA	3.170.109	3.398.357	3.105.222
1. Zaloge	1.708.875	1.831.914	1.752.022
2. Poslovne terjatve	1.317.781	1.412.661	1.304.805
3. Kratkoročne finančne naložbe	20.155	21.606	21.311
4. Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina	123.298	132.175	27.084
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	11.705	12.548	0
SKUPAJ SREDSTVA	5.421.829	5.812.201	5.530.804
A. KAPITAL	3.200.497	3.430.933	3.339.223
1. Vpoklicani kapital	847.604	908.631	847.604
2. Rezerve iz dobička	469.535	503.342	538.898
3. Preneseni čisti poslovni izid	516.744	553.950	658.387
4. Čisti poslovni izid poslovnega leta	141.643	151.841	69.363
5. Prevrednotovalni popravki kapitala	1.224.971	1.313.169	1.224.971
B. REZERVACIJE	0	0	0
C. DOLGOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI	258.813	277.448	167.932
D. DOLGOROČNE POSLOVNE OBVEZNOSTI	0	0	119.339
E. KRATKOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI	440.566	472.287	595.878
F. KRATKOROČNE POSLOVNE OBVEZNOSTI	1.518.169	1.627.477	1.308.432
G. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	3.784	4.056	0
SKUPAJ OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	5.421.829	5.812.201	5.530.804

Vir: Bilanci stanja za podjetje Trgoavto d.d. na dan 31.12. v letih 2001 in 2002.

Priloga 2: Podatki iz izkaza poslovnega izida podjetja Trgoavto v letih 2001 in 2002 v tekočih cenah in stalnih cenah iz leta 2002 (v 000 SIT)

ELEMENT	2001		2002
	tekoče cene	stalne cene	stalne cene
Čisti prihodki iz prodaje	9.259.925	9.954.419	9.775.814
Proizvajalni stroški prodanih količin oz. nabavna vrednost prod.blaga	7.559.632	8.126.604	8.011.952
Kosmati poslovni izid od prodaje	1.700.293	1.827.815	1.763.862
Stroški prodajanja	1.236.987	1.329.761	1.352.965
Stroški splošnih dejavnosti	301.254	323.848	333.978
Drugi poslovni prihodki	42.784	45.993	139.365
Poslovni izid iz poslovanja	204.836	220.199	216.284
Finančni prihodki iz deležev	6	6,45	-
Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	-	-	386
Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev	60.943	65.514	55.538
Finančni odhodki za odpise dolg. in krat. finančnih naložb	-	-	790
Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	135.729	145.909	118.815
Poslovni izid iz rednega delovanja	130.056	139.810	152.603
Izredni prihodki	104.747	112.603	-
Izredni odhodki	63.085	67.816	-
Poslovni izid zunaj rednega delovanja	41.662	44.787	-
Davek iz dobička, ustvarjenega zunaj rednega delovanja	30.075	32.331	13.877
Drugi davki, ki niso izkazani v drugih postavkah	-	-	-
Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	141.643	152.266	138.726

Vir: Izkazi poslovnega izida podjetja Trgoavto d.d. v letih 2001 in 2002.